

lev

LEV BLADET NR. 3. MAJ 2018

**Lasse formidler
nye venskaber
til mennesker
med udviklings-
hæmning**

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

12

Inklusion i
foreningslivet

6

LÆS OGSÅ

Forhandlingerne
om magt er
startet

Birkholm - et moderne bosted

Birkholm er et § 107 bosted med plads til 10 voksne fysisk/psykisk udviklingshæmmede borgere.

OBS P.T. ER DER EN LEDIG PLADS/BOLIG

Vi har p.t. en ledig plads med en skøn bolig tilhørende med eget bad og tekøkken og den skønneste udsigt til en 5 tdl grøn park.

Vi har masser af traditioner og aktiviteter og vi har også plads til dine ønsker, så kontakt os og aftal besøg, hvor vi kan vise dig Birkholm.

Vi henviser til yderligere info på vores hjemmeside www.Birkholm.org

Birkholm - Havdrupvej 11 • 4623 Ll. Skensved • Tlf. 56 16 86 20 • e-mail post@birkholm.org

Nordfyns Højskole

- Et afbræk fra hverdagen
- Nye venner
- Find det du er god til
- Kom i bedre form
- Spændende oplevelser
- Studietur ud i verden

Vidste du:
at du kan tage en del af eller hele din STU på Nordfyns Højskole?

Vi starter lange kurser igen d. 8. august 2018, men du kan også komme en enkelt uge i uge 29, hvis du vil se, hvad højskole er for noget.

Læs mere om os på www.nordfyns.nu

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – En del af fællesskabet
- 6 Magtanvendelse** – Forhandlingerne er i gang
- 12 Inklusion i foreningslivet** – Bryd barriererne ned
- 14 Team U-Frivillig – Frivillige er noget man avler
- 17 'Tågen i bakkerne' – Martins replikker sidder lige i skabet
- 20 FC Bøgeskov – Fællesskab, stjernestøv og fodbold
- 26 Frivillig i LEV** – Lasse Steenstrup Højen er koordinator i Best Buddies
- 31 KLAPjob** – Social og økonomisk værdi for virksomhederne
- 33 Det skrev vi for 15 år siden** – Anders Fogh afviser tvangsflytninger
- 36 Nyt fra rådgivningen** – Flytning uden samtykke
- 41 Special Olympics** – Rekordmange deltagere til idrætsfestival i Helsingør
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

Otte nye guider har smagt egen medicin

- Så mon dog ikke den virker?!

I midten af april blev det første hold 'borgerguides' udklækket i Randers. De nyuddannede kan hjælpe udviklingshæmmede, autistiske eller senhjerneskadede bysbørn med stillingtagen omkring at skulle flytte hjemmefra, begynde på job, skabe netværk og få styr på hverdagen.

De otte borgerguides fik overrakt uddannelsesbeviser af Randers' borgmester Torben Hansen. Foruden uddannelsen har de også en anden uvurderlig kvalifikation. De har selv i deres eget liv kæmpet med præcis de samme problemer, som de nu skal bistå andre med at løse.

LIVSERFARINGER BLEV TIL KOMPETENCER

"Det er imponerende", udtaler Randers' borgmester Torben Hansen til kommunens hjemmeside, "at vores otte borgerguides har taget deres egne erfaringer i livet og formået at lave dem om til kompetencer, de kan dele ud af til andre – til trods for, at de hver især selv har enten en senhjerneskade, autisme eller er udviklingshæmmede. Jeg er ikke i tvivl om, at vores borgerguides vil bidrage til, at flere bliver bevidste om egne håb, mål og drømme, og dermed kan der også lægges en plan for at nå dem."

FLERE BILLEDER OG FÆRRE ORD

Det hedder videre på randers.dk, at den nye uddannelse "udspringer af peer-guide uddannelsen, som Psykiatriens Hus i Randers har gode erfaringer med, og det er netop to medarbejdere herfra, som har stået for uddannelsen til borgerguide. De har blandt andet målrettet uddannelsen ved at lave mere visuel formidling, så den passer til målgrupperne".

Foto: Christian Skov, Randers Kommune

Borgmesteren uddeler beviserne.

Diskriminationsforbud på vej

Socialminister Mai Mercado (K) fremlagde midt i april et lovforslag om forbud mod diskrimination af mennesker med handicap. Danske Handicaporganisationers formand Thorkild Olesen siger blandt andet:

"Forbuddet er et stærkt signal om, at mennesker med handicap skal have muligheder som alle andre. Jeg håber, at det vil ændre holdningerne og fjerne fordomme om mennesker med handicap."

Lovforslaget indeholder ikke et krav om rimelig tilpasning, som handicaporganisationerne ellers har arbejdet for at få med. Thorkild Olesen håber at det vil lykkes at få regler om rimelig tilpasning med i den videre behandling i Folketinget.

"Jeg opfordrer til, at man får regler om rimelig tilpasning med i den videre behandling i Folketinget. På den måde kommer vi helt i mål og får et stærkt diskriminationsforbud. Vi har i dag regler om rimelig tilpasning på arbejdsmarkedet, og det fungerer udmærket. Det kan og skal selvfølgelig også lade sig gøre i det øvrige samfund. Det er helt rimeligt, at eksempelvis skoler og forretninger skal være for alle og så vidt muligt tilpasse sig mennesker med handicap."

AF ANNI SØRENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

En del af fællesskabet

I dette nummer af LEV Bladet har vi særlig fokus på frivillighed – i flere forskellige afskygninger. Vi fortæller for eksempel om Team U-Frivillig, hvor mennesker med udviklingshæmning i Odense yder en indsats i forhold til en række forskellige lokale aktiviteter – og opgaverne vælter ind. Eller om Unified Fodbold i Aarhus, hvor mennesker med og uden udviklingshæmning spiller fodbold sammen.

”Jeg synes, at det er rigtig fedt at gøre det sådan. Det er bedre, end hvis det kun var udviklingshæmmede, for vi kan sagtens være med her.” Sådan siger Sanne Hermannsen Broxgaard i en af bladets øvrige artikler om frivillighed. Her handler det om Djursland Folkehøjskole, som netop i disse uger er i gang med forberedelserne til teaterforestillingen ’Tågen i bakkerne’. Den opføres af en blanding af professionelle, lokale amatørskuespillere og elever fra Djursland Folkehøjskole, som er unge med udviklingshæmning.

Sannes budskab er enkelt – det er bedre, når vi gør det sammen. Og det er på mange måder kernen i det meste frivillige arbejde og den gensidighed, som altid skal være til stede. Frivilligt arbejde er ikke kun noget, man gør for andre, men også for sig selv.

De forskellige frivillig-projekter er også beretningen om inklusion mellem men-

nesker med handicap og mennesker uden. Dette er i øvrigt også kernen i LEVs egne frivillighedsprojekter Best Buddies og LEV-venner. Projekterne, både de LEV-interne og de eksterne, bidrager hver på deres måde til at skabe anledninger og arenaer, hvor mennesker mødes og skaber værdi for hinanden og for andre. Teaterforestillingen, foldboldspil, U-Frivillig – og de mange andre initiativer med tilsvarende fokus – er på den måde vigtige elementer i at modvirke den eksklusion, som mennesker med udviklingshæmning er blevet udsat for gennem så mange år.

På den måde kombineres to af de mest ’hotte’ politiske dagsordener, nemlig inklusion og frivillighed. Skiftende regeringer har gennem de seneste i hvert fald tre årtier sat ’det frivillige sociale arbejde’ på dagsordenen – og med vores nuværende regerings civilsamfundsstrategi har det frivillige fået endnu en omgang i den politiske mølle. Senest fik inklusionen for alvor fokus med Thorning-regeringens folkeskolereform, hvor parolerne handlede om alles mulighed for at blive en del af fællesskabet.

”Det er bedre, når vi gør det sammen. Og det er på mange måder kernen i det meste frivillige arbejde”

Næsten hver gang frivillighed og inklusion kommer på den politiske dagsordenen, afføder det, hvad man kunne kalde ’motivspekulation’. Handler det i virkeligheden bare om, at politikerne

vil undergrave det offentliges ansvar og om at spare penge? Skal de frivillige overtage de ansattes opgaver – og skal børn med handicap bare inkluderes for at spare på specialskoletilbud?

Den diskussion er selvfølgelig meget relevant, og vi skal ikke være naive, når vi eksempel-

vis forholder os til diverse kommunale frivillighedsinitiativer. Men omvendt må vi ikke blive så forskrækkede over de underliggende dagsordener, at vi glemmer den værdi, som frivillighed med et inklusionssigte formår at skabe for dem, som er med – og for alle andre. En værdi, som handler om relationer mellem mennesker.

Forhand- linger om magt er i gang

Lars Gjermandsen, formand for ULF, om kommunernes mulighed for at flytte beboere i botilbud:
"Vi vil ikke være kommunernes ludobrikker".

Børne- og socialminister Mai Mercado og en bred kreds af politikere på Christiansborg startede i midten af april forhandlingerne om ændring af servicelovens magtanvendelsesregler på voksenområdet. LEV og flere andre foreninger har markeret sig i debatten om emnet i medierne

Folketingets partier er i øjeblikket ved at lave et såkaldt serviceeftersyn af servicelovens magtanvendelsesregler. Reelt handler det om en meget bred vifte af emner. Politikerne taler således både om Børne- og Socialministeriets anbefalinger om lempelse af, hvornår og på hvilken måde personalet i diverse botilbud, ældrecentre mv. kan foretage indgreb. Men på dagsordenen er også en lempelse af reglerne for, hvornår en kommune kan flytte beboere i botilbud.

VI VIL IKKE VÆRE LUDOBRIKKER

Det sidste emne om kommunernes mulighed for at flytte mennesker fra deres hjem, var omdrejningspunktet for et debatindlæg af formand for Udvik-

lingshæmmedes Landsforbund (ULF), Lars Gjermandsen, i dagbladet Politiken den 23. april. Under overskriften "Vi vil ikke være kommunernes ludobrikker", kritiserer han et af de forslag, som aktuelt diskuteres på Christiansborg:

"Planen er at indføre nogle såkaldte klausuler i lejekontrakterne, der gør det meget nemmere for en kommune at flytte en beboer i et botilbud eller en almen plejebolig til en anden bolig," forklarer Lars Gjermandsen i indlægget. Det er et ubehageligt signal synes ULF-formanden: *"I Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF, synes vi, at det er en ubehagelig besked, som KL og regeringen sender til os med forslaget om klausuler i*

vores lejekontrakter eller boligdokumenter. Det er en besked om, at vi og vores rettigheder er mindre værd, fordi vi har et handicap. Det er en besked om, at vi skal flyttes rundt mellem institutioner for at få den nødvendige hjælp – i stedet for at kommunen flytter rundt på hjælpen.”

Debatindlægget blev nogle dage senere besvaret af kontorchef i KL, Niels Arendt Nielsen, ligeledes i Politiken. Han forklarede, at KL støtter "... at det i særlige tilfælde skal være muligt at flytte borgeren til en anden bolig, hvor borgeren kan få en bedre hjælp i et andet botilbud end i det botilbud, borgeren allerede bor i". Ifølge kontorchefen handler det ikke om, "... at vi vil flytte rundt på nogen, som det nu passer kommunen bedst," men blot om at give botilbudsbeboerne den bedste indsats. Med andre ord, så virker det som om, at KL mest af alt betragter et længerevarende/varigt botilbud som en slags hospital snarere end et hjem.

Niels Arendt Nielsen undlader i øvrigt helt at omtale, at der også er andre motiver bag bolig-forslaget end hensynet til indsatsen for borgerne. I Børne- og Socialministeriets rapport om serviceeftersyn af magtanvendelsesreglerne, fremgår det således tydeligt, at kommunerne "... efterspørger adgang til en fleksibel og effektiv brug af boligerne" (side 30).

ÆLDRE SAGEN OG LEV GØR FÆLLES FRONT

Den del af Børne- og Socialministeriets anbefalinger, som handler om lempelse af, hvornår og på hvilken måde personalet kan anvende magt og andre indgreb over for beboere i botilbud, ældrecentre mv., har også været genstand for debat.

Ældre Sagens administrerende direktør Bjarne Hastrup og LEVs landsformand Anni Sørensen havde i starten af april et længere fælles debatindlæg i Jyllands-Posten. Her var overskriften "Magt eller nærvær? Vi står ved en skillevej". I indlægget opfordrede de to organisationsrepræsentanter til, at politikere tænker sig rigtig godt om, før de går i den retning, som anbefales i Børne- og Socialministeriets rapport om ændring af magtanvendelsesreglerne. "Anbefalingerne [i ministeriets rapport, red.] går alle i retning af at gøre det nemmere for personalet at anvende magt og foretage indgreb i det enkelte menneskes integritet og selvbestemmelse. Oven i det ønsker ministeriet at fjerne en stor del af den myndighedsovervågning, som i dag er en del af reglerne," konstaterer Bjarne Hastrup og Anni Sørensen blandt andet. De udtrykker i den forbindelse bekymring for, at magtanvendelsen i højere grad "slippes fri" i de enkelte plejecentre, botilbud mv. – helt uden registrering, dokumentation eller tilsyn.

På den baggrund opfordrer direktøren og landsformanden politikerne til, at "... tænke over, hvad det vil betyde for kulturen blandt personalet i plejecentre og i botilbud. Og til, at man overvejer, hvad det siger om vores samfund, hvis vi vælger mere magtanvendelse på bekostning af tilstrækkeligt og solidt uddannet personale."

Både dette debatindlæg og ULF-formandens om KL og regeringens bolig-forslag blev delt flittigt på Facebook og er således nået bredt ud.

SKEPSIS BLANDT FLERE PARTIER

De politiske forhandlinger om Børne- og Socialministeriets anbefalinger er fortsat i gang på Christiansborg. Det er umuligt at forudsige resultatet, men LEV har fået en række meldinger, som tyder på udbredt skepsis blandt mange af partiernes ordførere på området. Hvis der indgås en politisk aftale, er det forventningen, at regeringen vil komme med et egentligt lovforslag, som kan behandles i Folketinget efter sommerferien.

Du kan læse mere om Børne- og Socialministeriets rapport, LEVs vurdering af anbefalingerne samt de omtalte debatindlæg på lev.dk. Læs desuden interviewet med Ældre Sagens administrerende direktør Bjarne Hastrup her i bladet.

” I Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF, synes vi, at det er en ubehagelig besked, som KL og regeringen sender til os med forslaget om klausuler i vores lejekontrakter eller boligdokumenter. Det er en besked om, at vi og vores rettigheder er mindre værd, fordi vi har et handicap

Lars Gjermansen, formand for ULF

Ældre Sagen: Voksende udfordringer, men svaret er **ikke mere** **magtanvendelse**

Vi har spurgt Ældre Sagens administrerende direktør, Bjarne Hastrup, hvordan han ser på nogle af de mest markante forslag i regeringens anbefalinger til ændring af magtanvendelsesreglerne

Bjarne Hastrup var medstifter af Ældre Sagen i 1986, og han har siden etableringen spillet en helt central rolle i den offentlige debat om forholdene for ældre i Danmark. Ældre Sagens målgruppe er bredt favnende, men den administrerende direktør har altid haft en særlig opmærksomhed på de mest sårbare ældre, herunder ikke mindst ældre med demens, som bor i plejehjem, plejehjem og lignende.

Og det er netop ældre med demens, der er i fokus, når det drejer sig om servicelovens magtanvendelsesregler. Magtanvendelsesreglerne på socialområdet er nemlig de samme i forhold til både

voksne med handicap og ældre med demens - bortset fra nogle få undtagelser, hvor reglerne er mere lempelige på ældreområdet.

De ændringer, som regeringen har lagt op til i magtanvendelsesreglerne, vil derfor både få betydning for dele af Ældre Sagens og LEVs målgrupper. I det forrige LEV Blad havde vi en gennemgang af anbefalingerne fra Børne- og Socialministeriets rapport om et såkaldt serviceeftersyn af magtanvendelsesreglerne, og på lev.dk kan du læse nærmere om de enkelte anbefalinger.

STORE UDFORDRINGER

Der er store udfordringer på ældreområdet, forklarer Bjarne Hastrup.

- Flere mennesker med demens udfordrer ældreplejen i stigende grad. 87.000 danskere menes at have en demenssygdom, og tallet stiger markant de kommende år. På plejehjem anslås det, at op mod 70-80 procent af beboerne har demens. Det stiller særlige krav til de medarbejdere, der skal pleje og drage omsorg. Det kræver ligeledes, at medarbejdernes og ledernes kompetencer konstant udvikles, ligesom der er nødt

til at være tilstrækkelig med personale til stede. Vi ser i dag plejehjem, hvor én nattevagt skal tage sig af 42 beboere, hvoraf mange har demens. Det siger sig selv, at den enkelte beboer ikke får tilstrækkelig omsorg.

Bjarne Hastrup er bekymret over, om man i alle plejecentre formår at håndtere magtanvendelsesreglerne på en ordentlig måde:

- Vi kan se, at dokumentationen og refleksionen over at bruge magt over for mennesker med demens ikke er tilstrækkelig. De ansatte oplever, at reglerne er svære at forstå. Det kan betyde, at man undgår magtanvendelse, selvom den er påkrævet for at sikre omsorgen, eller omvendt at der bruges magt, som er unødvendig, og som ikke er i overensstemmelse med reglerne.

- Når der er behov for at bruge magt over for mennesker med demens, så kan det ofte handle om, at den demensramte er utryg, forvirret eller på anden måde ikke får dækket sine behov. Gennem de rette faglige indsatser kan man ofte undgå at bruge magt.

” Selvom man
mange steder
er blevet meget mere
opmærksomme på,
at omsorgspligten
kan løses gennem
for eksempel
socialpædagogiske
metoder, så er der
stadig et stort
uforløst potentiale
her

*Bjarne Hastrup,
administrerende direktør
i Ældre Sagen*

” Løsningen er ikke at give personalet flere beføjelser til at udøve magt over for mennesker med demens

Bjarne Hastrup mener, at der er behov for at gøre omsorgspligten tydeligere.

- Vi oplever, at der kan være mennesker med demens, der ikke får den nødvendige hjælp og omsorg, fordi personalet fejlagtigt tror, at når en person har sagt nej til hjælp, "så kan vi jo ingenting gøre". Det kan for eksempel være en beboer, der trænger til at få skiftet en ble og siger nej – her har personalet pligt til at gøre sig umage for at motivere beboeren til at få skiftet ble. I sidste ende kan det være nødvendigt at bruge magt.

- Men magtanvendelse er kun én måde at yde omsorg på, og magtanvendelse skal i vores optik være den absolut sidste udvej. Selvom man mange steder er blevet meget mere opmærksomme på, at omsorgspligten kan løses gennem for eksempel socialpædagogiske metoder, så er der stadig et stort uforløst potentiale her. Desværre er det ikke altid muligt, så længe der ikke er personale nok til at tage sig af mennesker med demens.

Men løsningen er ikke at give personalet flere beføjelser til at udøve magt over for mennesker med demens, mener Bjarne Hastrup. Der er derimod brug for, at man interesserer sig for nogle af de gode eksempler på, hvordan magtanvendelse kan forebygges:

- Socialstyrelsen har for eksempel udviklet en metode til at forebygge

udadreagerende adfærd, som bygger på socialpædagogiske metoder og læring og refleksion over daglig praksis. Evalueringen af metoden viste, at 50 procent af de ansatte oplevede, at metoden sænkede behovet for at bruge magt i hverdagen.

Vi spørger Bjarne Hastrup, om det ikke ville være bedre, hvis vi talte mere om omsorg og sikkerhed end om magt? Og om ikke selve begrebet "magtanvendelse" er med til at skræmme personalet fra at yde den nødvendige omsorg?

- Begrebet "magtanvendelse" er ikke nødvendigvis den mest præcise betegnelse. Derfor kan ansatte have svært ved at forstå, hvornår noget er magtanvendelse. Magtanvendelse opfattes ofte som noget fysisk og synligt, men magtanvendelse kan også være usynlig som for eksempel GPS-overvågning. Eller den kan være mere eller mindre synlig i dagligdagen, som for eksempel hvis en medarbejder afviser at køre en beboer i kørestol ned at spise i fællesrummet, før vedkommende har fået skiftet sin ble. I den situation kan det være svært at se, om der ydes egentlig magtanvendelse over for beboeren, men hvis man i stedet stiller sig selv spørgsmålet, om det er et indgreb i beboerens ret til at bestemme over sit eget liv, så er svaret mere tydeligt "ja".

- Derfor skal vi gøre det klart, at alle mennesker har ret til at bestemme over deres eget liv, men at det for at indfri omsorgspligten kan være nødvendigt at foretage "indgreb i retten til selvbestemmelse" frem for at bruge betegnelsen magtanvendelse.

FYSISK GUIDNING

Bjarne Hastrup er skeptisk over for den måde, som Børne- og Socialministeriet introducerer begrebet 'fysisk guidning' i anbefalingerne til reviderede magt-

anvendelsesregler. Her fremstår fysisk guidning som en række indgreb, der fremadrettet ikke skal defineres som magtanvendelse:

- Fysisk guidning behøver ikke være magtanvendelse – det bliver det først, hvis man laver et indgreb i selvbestemmelsesretten. Det kan være fint at præcisere, at guidning kan være en måde at indfri omsorgspligten på. Men fastholdelse er et indgreb i selvbestemmelsesretten. Vi må ikke sløre magtanvendelse ved at kalde det guidning.

- Der er problemer med definitionen af fysisk guidning i ministeriets anbefalinger, fordi de anfører, at man kortvarigt kan fastholde et menneske som led i guidning. Vi skal fastholde, at guidning er et begreb, der hører til omsorgspligten som anvisning og vejledning. Men begrebet guidning skal ikke bruges om fastholdelse og tvang. Dette er indgreb i selvbestemmelsesretten. Det er vigtigt for vores retssikkerhed og for personalets mulighed for læring og udvikling, at vi skelner mellem guidning og fastholdelse.

I anbefalingerne fra Børne- og Socialministeriets rapport lægger man vægt på, at fysisk guidning kan ske i de situationer, hvor borgeren ikke gør "aktiv modstand". Her opfordrer Bjarne Hastrup til forsigtighed:

- Det kan være vanskeligt at tolke, om der er tale om "aktiv modstand" eller ej. Anvendelsen af kriteriet "aktiv modstand" kan medføre, at personer, som resignerer – eksempelvis efter gentagne indgreb og fastholdelser – mere hyppigt kan udsættes for kortvarige fastholdelser og andre indgreb end nødvendigt. Det vil være en uheldig udvikling, slutter Bjarne Hastrup.

Tag på højskole!

BLIV SET OG HØRT · FIND DET, DU ER GOD TIL · STYRK DINE RESSOURCER
KOM I BEDRE FORM · FIND NYE VENNER · BLIV UDFORDRET · HA' DET SJOVT

Bevægelses- og udelivslinjen

Billedkunstlinjen

Musik- & dramalinjen

Studietur til Kreta

PRAKTISK

- Du skal være fyldt 18 år
- Et højskoleophold kan være en del af din STU
- Efterårsholdet starter 5. august, 12/18 uger eller længere
- Studietur til Kreta er en mulighed (begrænset antal pladser)
- Pris fra 1.350 kr. pr. uge
- Vi har også kortere ophold på 1-2 uger

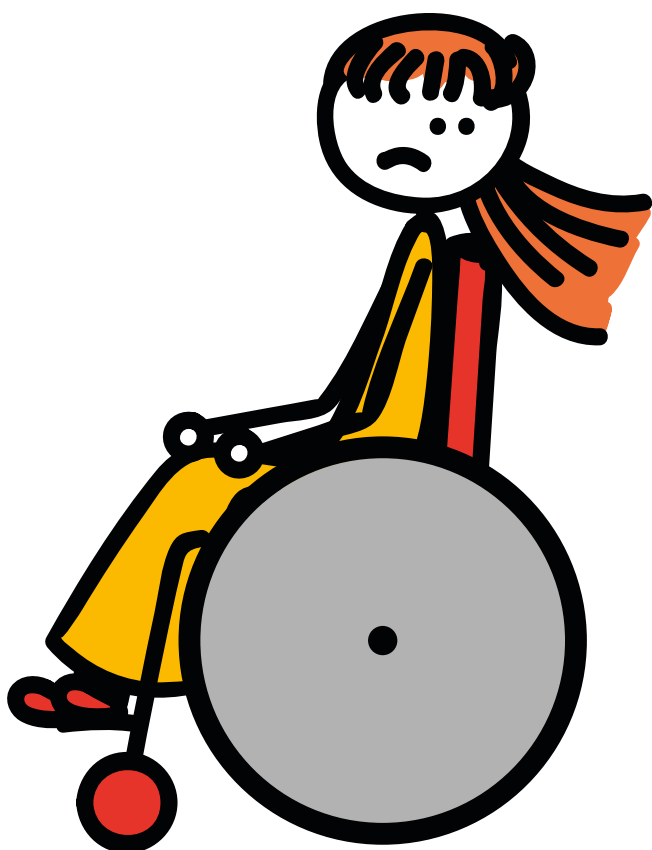

Djurslands Folkehøjskole

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 • Tirstrup • 8400 Ebeltoft • Tlf. 87 52 91 20 • www.djfh.dk • post@djfh.dk

Ind i varmen

Paralleluniverser og mere eller mindre social ghettoisering af mennesker med handicap fører til liv, hvor vi ikke kender hinanden, og hvor fordomme og mistro kan brede sig. Også på frivillighedsområdet. Men rundt om i landet bliver der mange steder gjort en målrettet indsats for at bryde barriererne ned i idrætsklubber og foreninger

Frivillighed og inklusion. Det har i de senere år været hyp-pigt tilbagevendende ord og begreber fra organisationer og politikere. Frivillighed er godt, for det er inddragende, demokratisk, en dansk måde at gøre tingene på. Inklusion er godt, for det kan være med til at forhindre parallelsamfund og at nogle borgere efterlades uden for det store fællesskab. I FN's handicapkonvention er inddragelse også en af de helt centrale værdier.

Men de fleste former for handicap har en tendens til at mindske deltagelse i samfundslivet. Helt generelt. Det gælder i forhold til uddannelse, beskæftigelse, foreningsaktiviteter og frivilligt arbejde.

En rapport fra SFI fra 2013 beskriver eksempelvis, at der generelt er hindringer for at deltage i samfundslivet og fællesskaber for mennesker med handicap. De er mindre aktive i civilsamfundet og hverdagslige aktiviteter i forhold til mennesker uden handicap.

Mennesker med handicap er derfor markant underrepræsenterede som aktive deltagere i kultur-, fritids- og idrætslivet.

Derfor er der også fra både den nuværende og de foregående regeringer stort fokus på at inkludere den store gruppe af borgere, der kan befinde sig lidt i udkanten af det gode selskab. Først og fremmest i forhold til områder som arbejdsmarked og uddannelse. Her har problematikken ikke mindst været, at dem, der ikke er på arbejdsmarkedet, koster os alle noget i sociale ydelser, de bidrager ikke til samfundet, og så er det selvfølgelig heller ikke så godt rent socialt.

Men når det gælder "civilsamfundet", får den heller ikke for lidt. I 2017 offentliggjorde regeringen således en civilsamfundsstrategi. Heri står der blandt andet, at "regeringen ønsker (...) at styrke det frivillige arbejde og sikre, at alle har mulighed for at tage del i frivillige

fællesskaber i alle egne af landet for eksempel i frivillige sociale foreninger, i idrætsforeningerne og i kulturlivet. (...) Fordi man i en periode – længere eller kortere – ikke er del af arbejdsfællesskabet bør det ikke være ensbetydende med, at man er ekskluderet fra frivillige fællesskaber."

Regeringen har afsat 110 millioner kroner over de næste fire år til at fremme civilsamfundsstrategien.

Men ude i landet sker der allerede en masse – også i forhold til mennesker med udviklingshæmning. Der findes nok ikke det hjørne af landet, hvor der via Rikke Nielsens Lykkelige ikke er etableret håndboldhold for drenge og piger med udviklingshæmning i en ordinær idrætsklub.

Og så er der alle de inklusionstiltag i foreningslivet, der måske ikke får så meget omtale. På de næste sider følger tre gode eksempler herpå. De er på ingen måde udtømmende for, hvilke muligheder der er. Men de viser lidt af spændvidden: Fra lokalt egnsteater over sportsklubben til bredt at hjælpe som frivillig – uden skelen til, om det handler om arrangementer, der er målrettet mennesker med handicap, eller om det er målrettet alle.

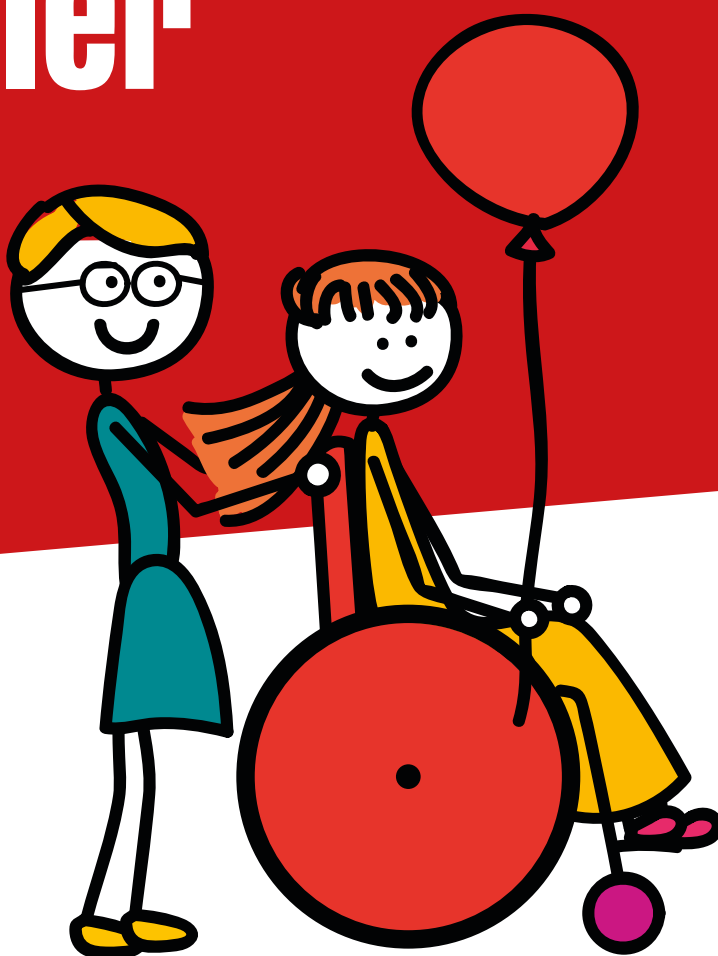
”

De fleste former for handicap har en tendens til at mindske deltagelse i samfundslivet. Helt generelt. Det gælder i forhold til uddannelse, beskæftigelse, foreningsaktiviteter og frivilligt arbejde.

Frivillige er noget man avler

En masse praktisk arbejde og inklusion på kryds og tværs – det er resultatet af Team U-Frivilligs blot et år lange liv. De frivillige u-frivillige hjælper til ved en masse arrangementer i Odense og får til gengæld oplevelser og socialt samvær i bunkevis

Da Odense Ishockeyklub midt i april holdt ungdoms- og oldboysmesterskaber, var Kirsten og Poul Erik på plads på Odense Isstadion. Ikke for selv at spille. Heller ikke for at heppe på nogle af deltagerne. Men for at hjælpe med en masse praktiske gøremål.

Det gjorde de også ugen før. Da var det ikke ishockey, men håndboldkamp mellem Odense Håndbold og Viborg HK i Odense Idrætshal.

Og hvis det ikke er ishockey eller håndbold, kan det være musikfestivalen Tinderbox, HCA Marathon, Odense Blomsterfestival eller måske torsdagskoncerterne på Odense Slot.

Kirsten og Poul Erik, og de andre aktive i Team U-Frivillig, deltager nu med jævne mellemrum i et eller andet arrangement i Odense. Og det er ikke som ufrivillig. Tværtimod. Det er med stort engagement, at de hjælper med at servere kaffe, viser vej ved løbearrangementer eller dækker op til VIP'erne til en håndboldkamp. Og faktisk er efterspørgslen så stor, at de ind i mellem må sige nej tak, for eksempel da en af kommunens frivilligambassadører spurgte, om de kunne skaffe et par frivillige som dansepartnere til ældre på et plejehjem. Og private fester siger de også nej til.

- Vi giver os i kast med mange aktiviteter, og jeg har heller ikke fortrudt, at jeg sidder med i bestyrelsen for Team U-Frivillig. Det er rigtig sjovt, siger Kirsten Bastholm.

FRA B TIL A

Hun har i årevis været aktiv i Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF), og hun har da også været med, fra Team U-Frivillig så dagens lys for et år siden. Initiativtager var Poul Erik Petersen. Og egentlig handlede det i første omgang om, at han skulle have noget at rive i, efter at han var gået på pension efter 43 år inden for "systemet":

Pantsamling på Tinderbox.

Kirsten Bastholm har i mange år været frivillig i ULF- og LEV-sammenhæng. Det var derfor naturligt for hende at være med, da Team U-Frivillig startede. Hun er glad for at kunne kombinere for eksempel musikoplevelser med frivilligt arbejde. "Jeg vil gerne hjælpe med alt – bare ikke tømme toiletter," siger hun selv.

Poul Erik Petersen startede Team U-Frivillig efter en lang karriere, der begyndte som omsorgsassistent og førte videre til jobs som forstander for botilbud og dagtilbud og på et tidspunkt også institutionslærer. Hele tiden har han arbejdet med og for mennesker med udviklingshæmning.

Til ishockeystævne.

- Jeg kunne jo ikke bruge al tiden på at klippe hæk og slå græs, fortæller Poul Erik, der er iført sin karakteristiske kasket og med cigaretterne inden for rækkevidde.

- Min ide var at samle en gruppe, som skulle være med til at skabe et andet miljø, end det borgerne går i i hverdagen. Sammen med blandt andre LEV og ULF.

Han sendte derfor en projektansøgning til Odense Kommune, men fik et nej. Der var ingen penge til sådan noget, selv om kommunen havde stort fokus på frivillighed og også havde udnævnt nogle frivilligambassadører, der skulle være med til at sætte aktiviteter i gang.

Poul Erik gav dog ikke op. Den oprindelige projektide blev kogt ned, og økonomien måtte så skaffes via § 18-midler.

- Hvis man ikke kan komme fra A til B, så må vi gøre det fra B til A, forklarer Poul Erik Petersen.

INKLUSION ER ET MÅL I SIG SELV

Men basalt er projektet og metoden den samme – som også beskrevet i

Team U-Frivilligs officielle formål, der er "at formidle og understøtte udviklingshæmmede til frivilligt arbejde i grupper". Og fra stiftelsen den 20. april 2017 er det kun gået fremad. Som noget af det første tog man fat i Ungdommens Røde Kors, og det gav pote. De er involveret i et hav af arrangementer, blandt andet Tinderbox. Gennem Ungdommens Røde Kors fik Team U-Frivillig derfor sin første opgave med at samle pant på Tinderbox.

Team U-Frivillig tog derefter kontakt til foreninger, klubber, koncertarrangører mm., og det har vist sig, at der er et nærmest umætteligt behov for at få praktisk hjælp til alt muligt. Sideløbende med at opgaverne er kommet i hus, har man arbejdet målrettet på at få fat i frivillige – fokus har først og fremmest været udviklingshæmmede, men man har også fået fat på noget personale, der har arbejdet med området i mange år. Og formålet er hele tiden flersidet: At hjælpe med en konkret opgave og at inkludere borgere med udviklingshæmning i foreningslivet.

Vi giver os i kast med mange aktiviteter, og jeg har heller ikke fortrudt, at jeg sidder med i bestyrelsen for Team U-Frivillig. Det er rigtig sjovt

Kirsten Bastholm, med i bestyrelsen for Team U-Frivillig

- Jeg tror på, at vi kan bidrage med noget. Inklusionstanken og det at være synlig er også en del af det, siger Poul Erik Petersen. Han fortsætter:

- Vi er meget opmærksomme på, at vi ikke bare er en stor klump, der går for sig selv, når vi er ude at arbejde som frivillige. Så vi er også oppe i frivillighedsområderne og få kaffe og være sammen med de andre frivillige.

- Vi møder tit de samme frivillige (fra andre foreninger, red.) rundt omkring i byen, siger Kirsten. Og tilføjer:

Opgaverne i Team U-Frivillig er yderst forskellige. Øverst tv. til møde med Odense Kommune, th. til håndboldstævne og nederst til HCA-Marathon og ishockeystævne.

- Mange kan mere, end de tror. De skal bare have et lille puff for at komme ud af det vante mønster.

PRISERNE

I slutningen af 2017 fik Team U-Frivillig både kommunens Kickstarter pris og kommunen og handicaprådets handicappris. Ja, handicapprisen var faktisk til Poul Erik Petersen, men han skyndte sig at dele den med alle i foreningen. Priserne kom fuldstændig uventet. Og dejligt er det da at få anerkendelse, men nu skal der jo også laves noget:

- Nu må I sgu godt stoppe med alle de priser. Man skal jo også have noget at stræbe efter, siger Poul Erik Petersen med et grin.

Foreningen har i dag over 50 medlemmer, og næste skridt er at få et mere fast tilholdssted i Borgernes Hus i Odense. Det skal ikke være et kontor, men et sted, sofa eller lignende, hvor de kan få en base. I øjeblikket mødes de i cafeen i Rytterkasernen og bruger Poul Eriks telefon og computer som arbejdsredskaber, og det er ikke holdbart i længden. Målet er et bruger-borgerdrevet frivillighedsteam på en fem-seks personer, som måske tre dage om ugen møder ind i Borgernes Hus for at passe biksen. Der er en masse koordinering forbundet med frivillighedsarbejdet, og det skal

sættes i system, så alt for meget ikke afhænger af, at Poul Erik har fat i tøjlerne.

- Jeg vil gerne have det helt borgerstyret i løbet af en tre år. Så kan de eventuelt ringe til mig eller en anden, hvis de har brug for hjælp. Jeg tror, at vi er de første i Danmark og i verden, der laver et frivilligcenter for udviklingshæmmede, siger han med stolthed i stemmen.

NAVNET

Med alt det, der sker i Team U-Frivillighed, kan man godt undre sig over, hvorfor foreningen har fået navnet Team U-Frivillig. Og det er der sådan set heller ikke en fornuftig forklaring på:

- Vi baksede også lidt med navnet. For hvad står det for? Hvad står u'et for? Vi ved det faktisk ikke, men det kan jo stå for unik eller udviklingsorienteret. Eller udviklingshæmmede.

De mange medlemmer kommer dog ikke af sig selv. Og det skal andre holde sig for øje, hvis de vil kopiere ideen. På et møde med Høje Taastrup Kommune, der var interesseret i at høre mere om foreningen, blev der således spurgt, hvordan de fandt alle de ildsjæle. Poul Eriks svar var: "Det er ikke noget, man finder, men noget man avler!"

Om Team U-Frivillig

Team U-Frivillig er en forening for frivillige personer med udviklingshæmning, som har lyst til at prøve at komme ud i noget frivilligt arbejde. Det kan godt nogen gange være svært at komme ud alene, selv om lysten er der. Det vil Team U-Frivillig meget gerne imødekomme ved at sende grupper i varierende størrelser ud sammen.

De syv bestyrelsesmedlemmer arbejder blandt andet med at tage kontakt til organisationer, der har brug for frivillige. Og det er der heldigvis mange, som har. Det er besluttet, at ULF altid har et medlem af bestyrelsen.

Blandt opgaverne har været: Samle pant på Tinderbox, gå tur med borgere i kørestol, dække op til møder i forældreforeninger, sætte parasoller op i gågaden i forbindelse med HCA-festivalen, langet popcorn og drikkevarer over disken på den årlige frivillighedsdag.

I øjeblikket har foreningen over 50 medlemmer.

Foreningen har været kåret til månedens forening af Frivilligcenter Odense og fået kickstarter prisen og årets handicappris.

Få mere at vide på team-u-frivillig.dk.

AF MARTIN HUNGBERG, FREELANCEJOURNALIST ■

Martin Vestergaard og manuskriptforfatter Mai Wied øver intenst inden 'Tågen i bakkerne'. Stykkets ambitionsniveau er på ingen måde sænket som følge af de involveredes vidt forskellige forudsætninger.

Martins replikker sidder lige i skabet

Forestillingen 'Tågen i bakkerne' opføres af en blanding af professionelle, lokale amatørskuespillere og elever fra Djursland Folkehøjskole. Det er givende for alle

Forstander Heidi Vølcker (yderst tv.) og højskoleeleverne Sanne Hermannsen Broxgaard, Heidi Betina Jørgensen og Anne Sejthen Hansen er alle en del af forestillingen 'Tågen i bakkerne', som Djurslands Folkehøjskole står bag med økonomisk støtte fra private virksomheder og kulturpuljer.

Tågen i bakkerne

Ved Død-is-hullet Tremosegård 24.-27. maj 2018

Hver eneste morgen traver Anne Sejthen Hansen stien rundt om Djurslands Folkehøjskole tynd. Med et sæt dokumenter i hånden og blikket stift rettet mod de replikker, som hun skal fremføre i årets forestilling.

- Man skal jo øve sig hele tiden. Når vi kommer tættere på premieren, tager jeg mine replikker med overalt, fortæller Anne Sejthen Hansen, der har placeret sig på en bænk foran højskolen sammen med forstanderen og to veninder.

Hun er én af de unge med udviklingshæmning, der står på scenen i forestillingen 'Tågen i bakkerne', som Djurslands Folkehøjskole for anden gang står bag. Årets stykke skal opføres i slutningen af maj, og det kan mærkes på skolen, der summer af forventning og forberedelser til premieren.

- Det er også bare fantastisk at være med til. Jeg har glædet mig, og samar-

bejdet med alle de andre, som kommer udefra, går super godt, siger højskoleelev og medvirkende Sanne Hermannsen Broxgaard.

MØDES ALTID I ET KRAM

Inde på skolen er prøverne i fuld gang. Hovedrolleindehaverne Carla Hoeg Mikkelsen og Martin Vestergaard har indtaget scenen foran instruktøren og manuskriptforfatteren, mens andre interesserede stikker næsen ind og kigger med. Carla og Martin spiller søskende i stykket, men de har vidt forskellige baggrunde i virkeligheden. Carla er 14 år og friskoleelev, mens Martin er 43 år, elev fra højskolen og har Downs syndrom samt autistiske træk.

- Vi mødes i et kram, hver gang vi ses. Det er en meget varm forestilling at være en del af, og det skyldes blandt andet, at der er en bred vifte af mennesker med. Jeg havde faktisk ikke regnet med, at det kunne fungere så godt, som det gør. Jeg lærer især meget af at spille med mennesker som Martin. Det er helt

sikkert med til at nedbryde fordomme og ens egen uvidenhed om mennesker med et handicap, beretter Carla Hoeg Mikkelsen.

- Det er fuldstændig lige meget, om vi er nogle, der er udviklingshæmmede og andre, der ikke er. Jeg har spillet, siden jeg var helt lille, så jeg er vant til det. Det gør mig glad at stå på scenen foran en masse mennesker, og det er rigtig godt at spille sammen med Carla og de andre, tilføjer Martin Vestergaard.

Til spørgsmålet, om det ikke kan være svært at navigere i alle de replikker, svarer Martin:

- Nej, nej, slet ikke. Kun, hvis man mister sine papirer. Men jeg var jo også med, da vi lavede en forestilling for to år siden, så jeg ved, hvordan det hele er, og jeg øver også om aftenen, inden jeg skal i seng.

Forestillingen tæller 200 mand, hvoraf Djurslands Folkehøjskoles 50 elever

Det eneste, der kan skræmme hovedrolleindehaver Martin Vestergaard, er, hvis han skulle miste sine papirer med replikker. Heldigvis er han ekstraordinær god til at huske.

Vi mødes i et kram, hver gang vi ses. Det er en meget varm forestilling at være en del af, og det skyldes blandt andet, at der er en bred vifte af mennesker med. Jeg havde faktisk ikke regnet med, at det kunne fungere så godt, som det gør.

Carla Hoeg Mikkelsen, hovedrolleindehaver

efter eget valg bidrager. En håndfuld har replikker på scenen, nogle er statister, mens andre arbejder på at smede våben til stykket, lave kostumer og kulisser.

FÆLLESOPLÆSNING AF MANUS

Tilbage på bænken er der bred enighed om, at der er en stor fordel i at blande alle slags mennesker i en teateropsætning.

- Jeg synes, at det er rigtig fedt at gøre det sådan. Det er bedre, end hvis det kun var udviklingshæmmede, for vi kan sagtens være med her. Om morgenen får vi læst op fra manuskriptet, så vi kan dykke ned i historien og følge med. Det kan jeg godt lide, og jeg er sikker på, at det bliver en rigtig god forestilling, forklarer Sanne Hermannsen Broxgaard.

- Det er spændende for os at være med i. Vi kan være en del af det hele og ikke kun se på, supplerer Heidi Betina Jørgensen, som er statist i årets forestilling.

Og det er der en særlig grund til:

- Jeg går ikke så godt, så det var svært for mig at have en rolle, hvor jeg skulle bevæge mig en masse. Men jeg ville bare være med, så nu er jeg statist i ste-

det, forklarer Heidi Betina Jørgensen.

- Der er så mange mennesker med i den her forestilling. For eksempel vores kok her fra højskolen. Jeg bliver glad af at deltage, det gør jeg virkelig. Jeg har mine replikker, som jeg skal huske, og det er en kæmpe udfordring, men det går rigtig fint, tilføjer Anne Sejthen Hansen.

HOVEDTANKEN ER INKLUSION

Entusiasmen deler forstander på Djurslands Folkehøjskole Heidi Vølcker. Hun mener overordnet, at det er helt forkert at tage for mange hensyn til mennesker med udviklingshandicap.

- Når der bliver stillet høje krav som her i forestillingen, så vokser man. Tag for eksempel den ene hovedrolle, Martin Vestergaard. Han har Downs syndrom, men også autistiske træk, så han er enormt god til at huske sine replikker. De sidder lige i skabet, forklarer forstander Heidi Vølcker.

Det er op til eleverne selv, om de vil være en del af forestillingen, og hvad de i så fald vil bidrage med.

- Men så bliver de også givet et me-

ningsfuldt ansvar, hvis de vil have det. Det giver stor værdi for os alle, og vi ser ikke en barriere, fordi du eksempelvis har Downs syndrom. Samtidig sætter vi barren højt. Det er vores ambition, at forestillingen skal have et højt kunstnerisk niveau, siger Heidi Vølcker.

Manuskriptforfatter og lærer på højskolen Mai Wied er enig:

- Hele hovedtanken er inklusion. Det ville være fjollet, at andre lavede teater for elever med udviklingshæmning her på skolen, eller at det udelukkende var udviklingshæmmede, som deltog, når vi nu kan lave det så godt sammen. I mange tilfælde bliver et udviklingshandicap vendt til et plus i den her sammenhæng, og det er en fantastisk drivkraft for os alle sammen, pointerer Mai Wied.

De sociale bånd, der skabes på kryds og tværs, er for Martin Vestergaard en klar sidegevinst ved at være med i 'Tågen i bakkerne':

- Det er min hobby at spille teater, og det giver oplevelser at være med. Jeg er venner med alle de andre, og bagefter holder vi kontakten, slutter hovedrolleindehaveren.

FC Bøgeskov samler hver mandag fodboldspillere, der på mange måder er forskellige. Nogle spiller i angreb, nogle i mål. Nogle har spillet mange gange, andre ikke. Nogle har et handicap, andre ikke. Men det gør ikke noget, for sammen er de et Unified-hold, hvor fællesskab og fodbold er samlingspunktet

Fællesskab, stjernestøv og fodbold

Johnny Moosdorf tager et enkelt træk op i banen. Han kigger op, spiller den ud til højre, hvor Martin Krogh Sørensen står fri på kanten. Det summer sagte på lægterne, da bolden bliver spillet fladt ind i midten. Her ender bolden for fødderne af Poul Henning Månsson. Han lægger bolden til rette og sparker til den med en hård tå. Målmanden kan ikke gøre meget andet end at hente bolden i nettet kort efter. Poul Henning Månsson stikker armene i vejret med et råb, mens hans holdkammerater klapper og jubler.

Det er mandag aften, og FC Bøgeskov er mødt til årets første træning på klubanlægget i Aarhus-forstanden Viby. Selvom der står forår i kalenderen, er vejret køligt. Der er dog masser af varme mellem spillerne, der igen mødes efter vinterpausen. Sonja Fugl går hen og giver Johnny Moosdorf et kram, inden træningen begynder.

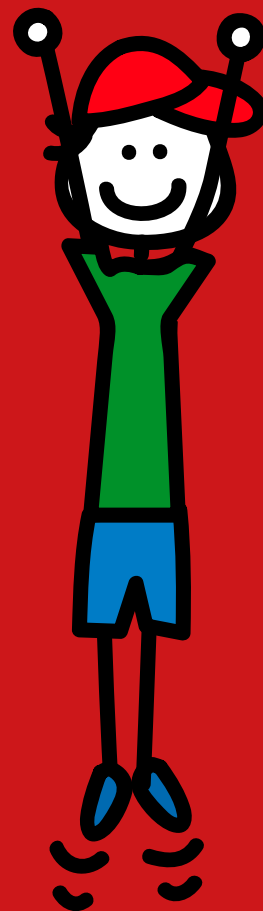
- Jeg har også savnet dig, Sonja, siger Johnny med et overrasket grin, da Sonja lægger sine arme om ham.

Splinternye støvler bliver hevet op af taskerne, vist frem for de andre, diskuteret og snøret. FC Bøgeskov er klar til træning. Efter et par øvelser med bold og driblinger er holdet frisk på at spille kamp. Det er det sjoveste, siger de. Og med masser af mål i støvlerne, store redninger og friske driblinger på lige fod med smil, latter og highfives, er underholdningen sikret både på og udenfor grønsværen.

SAMLET OM UNIFIED

Ude på sidelinjen sidder Mette Moosdorf, formand for FC Bøgeskov, og kigger med. Hendes mand har netop brændt en chance på banen, og han griner højlydt over målmand Dennis Depenaus seneste redning. Et par af de andre på holdet prikker venskabeligt til ham. Holdet er et såkaldt Unified-hold, hvor både spillere med og uden udviklingshæmning spiller sammen. Mette Moosdorf er glad for, at klubben kan give alle spillerne denne mulighed.

- Det er et meget glad og givende hold, fortæller Mette.

Der var nok at snakke om, da spillerne igen mødtes efter en lang vinterpause.

Der var pakket på den centrale midtbane, hvor der var en hård kamp i kampen.

Sonja Fugl øver i kamp-pausen, hvordan hun vil fejre en scoring.

Årets første møde for FC Bøgeskov bød på krammere, high-fives og masser af mål.

Holdet blev startet i maj sidste år og har siden trænet hver mandag i løbet af sæsonen.

- Da vi fik fremsat idéen om holdet, var vi slet ikke i tvivl. At kunne være med til at gøre en forskel gør utrolig meget for os som klub, fortæller Mette.

På Unified-holdet træner og spiller alle på lige fod, om de har et handicap eller ej. Det tog dog lang tid, inden forslaget endte foran Mette Moosdorf. Det er Nanna Sejr Skovsgaard, der er kvinden bag initiativet.

- Jeg har haft kontakt til mange af spillerne tidligere gennem indsatsen 'Glæden' i Aarhus. Flere af dem havde givet udtryk for, at de netop gerne ville spille fodbold, så det begyndte vi at arbejde for, fortæller Nanna Sejr Skovsgaard.

Efter godt to år lykkedes det at få stablet holdet på benene med hjælp fra DBU, og FC Bøgeskovs Unified-hold kunne invitere til fodboldtræning for første gang i maj sidste år.

- Vi fik at vide, at vi skulle være glade, hvis der bare var tre, der dukkede op, husker Nanna Sejr Skovsgaard.

Fodboldglæden samlede dog mange flere. Hele 14 spillere, partnere (spillere uden handicap) og frivillige dukkede op til første træning – og næsten alle spiller fortsat for holdet i dag.

PRISVINDENDE OG MED BID

Der er vandpause i kampen, sved i håret og for lidt luft i lungerne. Det er hårdt at komme i gang igen efter vinterpausen. Der er dog stadig luft nok til, at snakken går derudad.

"Så du Tobias Sanas mål?"
 "Det bliver spændende mod Silkeborg."
 "Selv når vi vinder, er det lidt sløset."

Det er om 'De Hviie', snakken primært handler. Byens hold, AGF, der efter en hård sæson er ved at have vind i sejlene igen. Mens fyrene taler om weekendens fodbold, fortæller Sonja Fugl om weekendens dans. Der er plads til at alle kan være med. Ikke bare mellem de frivillige partner-spillere, men også mellem de spillere, der har et kromosom mere end de andre. Alle giver plads til hinanden.

- Det var slet ikke meningen, at jeg skulle være med, fortæller Johnny Moosdorf, der måtte hjælpe til, da en træner havde meldt sig syg ved en træning sidste år.

Han har ikke kunne slippe holdet siden da. Det samme gælder Martin Krogh Sørensen, der har byttet vagter for at kunne være med til træning.

- Man bliver bidt af det, råber han, imens han løber tilbage på banen.

Og det er ikke kun spillerne, der er begejstret for projektet. Sidste år vandt FC Bøgeskov Aarhus Kommunes Handicappris.

"FC Bøgeskov har på kort tid etableret et levedygtigt fodboldhold, hvor udviklingshæmmede og ikke udviklingshæmmede spiller på samme hold. Klubben har ikke tidligere haft erfaringer med målgruppen, men har i kraft af deres åbenhed og store engagement skabt et inkluderende og rummeligt fodboldmiljø, hvor engagement, motion og holdånd er centrale værdier," udtalte borgmester i Aarhus Jacob Bundsgaard i en pressemeddelelse for prisen.

MODSTANDERE OG MEDSPILLERE SØGES

Efter kampen, hvis målscore er svær at tælle på to hænder, puster alle velfortjent ud. Kampens topscorer blev Poul Henning Månsson – i tæt opløb med

Øverst fra venstre: Træner Theis Andreasen, Mikkel B. Hansen, Poul Henning Månsson, Chris Appelquist
Nederst fra venstre: Dennis Depanau, Martin Krogh Sørensen, Sonja Fugl, Johnny Moosdorf, Michael H. Pedersen, Michael Beyer

Michael Pedersen, der ikke var bange for at skulle forsøge sig fra distancen. Efter kampen fortæller Poul Henning en smule om ambitionerne for sæsonen, som han tror bliver en stor én af slagsen.

- Jeg vil score 100 mål, fortæller den selverklærede angriber for holdet selvsikkert.

Han håber, at de kan få lov til at spille flere kampe i den kommende sæson - og gerne mod andre hold. Sidste år spillede FC Bøgeskov mod et andet Unified-hold fra Viborg. Kampen endte 5-4 til Viborg, som var "meget gode".

Også Mette Moosdorf håber, at der kan komme flere klubber til, og de står klar med åbne arme for både modstandere og medspillere.

- Vi har søgt frivillige til at spille med på holdet, men der er desværre ikke kommet nogen henvendelser. Ved ikke om tanken om at starte som frivillig er skræmmende... at man binder sig til noget og ikke kan komme ud af det igen. Vi lægger meget vægt på, at det er frivilligt. Derfor har klubben valgt, at frivillige partnere ikke skal betale kon-

tingent, da de hjælper både klubben og spillerne, fortæller hun.

Og med spillernes interne jokes, ærgerlighed på banen og kram efter kampen, ser det ud til, at det er det hele værd. Nu mangler der kun én ting.

- Vi vil gerne have nogle naboklubber. Nogle at spille kamp med, for det er dét, de mangler, fortæller Mette Moosdorf.

- Man skal ikke være bange for at kaste sig ud i at få et Unified-hold, opfordrer hun.

Spillerne stimler sammen til et holdbillede. De har endnu ikke fået deres kampråb, men fællesskabet er allerede skabt. På banen er de alle på samme hold.

Da vi fik fremsat idéen om holdet, var vi slet ikke i tvivl. At kunne være med til at gøre en forskel gør utrolig meget for os som klub

**Mette Moosdorf,
formand for FC Bøgeskov**

Fakta om Unified

I Unified Fodbold spiller mennesker med udviklingshandicap sammen med fodboldspillere uden handicap (kaldet partnere). Fodbolden skaber nye fællesskaber og nedbryder fordomme. DBU og Parasport Danmark tilbyder rådgivning og starthjælp til klubber, der gerne vil oprette deres eget Unified fodboldhold. Læs mere herom på DBU's hjemmeside dbu.dk.

Nick Martens Rugaard
Lystrupvej 19 • 3550 Slangerup
Døgn telefon: (+45) 20 23 31 77
www.nicksauto.dk

Navigatio

Har du et barn med autisme, ADHD eller udviklingshæmning?

Er det en udfordring at få hverdagen til at hænge sammen?
Er det svært at navigere i samarbejdet med det offentlige
og skolen?

Navigatio kan være med til at skabe overblik,
reducere stress, målrette indsats og tydelig-
gøre jeres hverdag for samarbejdspartnere.

Kontakt mig og få en uforpligtende snak
om jeres situation og hvordan jeg evt.
kan jeg hjælpe jer.

Se mere på
www.hanskastbjerg.dk
60 54 00 74

MURERMESTER

**GERT
PETERSEN ApS**

Engvej 5
2791 Dragør

Telefon
32 53 02 26 www.murergert.dk

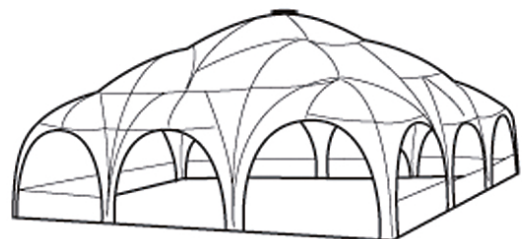

BUNCH
BYGNINGSFYSIK

Staktoften 22A • 2950 Vedbæk
Tlf.: 5239 7952 • www.bunchbyg.dk

THESTRUP TOTAL SERVICE
SNEDKER
TLF. 40 72 45 97

NORDSJÆLLANDS • FESTUDLEJNING
TELTE OG MULTIPAVILLIONER

Service,
Borde, Stole

49 21 68 56
www.nsfu.dk

Over hele landet gør frivillige i LEV en forskel for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Nogle kæmper en politisk kamp for at forbedre livsvilkårene, nogle hjælper familier i svære livssituationer, nogle skaber glæde som besøgsven eller yder en indsats ved at stable sommerfesten på benene. Men hvad driver LEVs frivillige? Og hvorfor er de aktive i netop LEV?

LEV Bladet bringer i hele 2018 en række portrætter, som sætter ansigt på frivilligheden i LEV. I hvert blad fortæller en ny frivillig om sin rolle i LEV og motivationen bag.

MØD EN FRIVILLIG

Lasse Steenstrup Højen, Best Buddies Aarhus

AF CAMILLA OVERGÅRD NIELSEN, ORGANISATIONSKONSULENT I LEV ■
FOTO: ANITA GRAVERSEN

Lasse Steenstrup Højen er frivillig koordinator i Best Buddies Aarhus, et projekt i LEV, der danner venskaber mellem mennesker med udviklingshæmning og ikke udviklingshæmmede. Sammen med en anden koordinator er han lokal ankermand på projektet og sørger for den lokale formidling, rekruttering af nye frivillige, match af venner samt opfølgning på venskaberne. Desuden arrangerer han en række fællesarrangementer, hvor alle tilknyttet Best Buddies, enten som vennepar eller mens de venter på at blive matchet med en ven, har mulighed for at mødes.

Best Buddies

Best Buddies er et projekt i Landsforeningen LEV, der danner venskaber mellem udviklingshæmmede og ikke-udviklingshæmmede med udgangspunkt i fælles interesser samt alder og køn. Vennerne har kontakt en gang om ugen, enten med sms eller en opringning, og mødes som udgangspunkt to gange om måneden. Lige nu er Best Buddies aktiv i Holstebro og Aarhus. Læs mere om Best Buddies på bestbuddies.dk.

HVAD GÅR DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV UD PÅ?

- Det går ud på at koordinere Best Buddies i Aarhus, blandt andet hverve nye frivillige og matche venner. At stå for nogle fællesarrangementer og ligesom være med til at give de her venner en fornemmelse af, at de er del af noget større. Grundlæggende handler det jo om at få budskabet ud og få hvervet nogle folk, sådan at man kan fortsætte venskabsprojektet Best Buddies i Aarhus. Det ser jeg som en væsentlig funktion ved koordinatorrollen. Min opgave som koordinator ligger i at holde styr på projektet, også internt i forhold til vennerne, tage ud og tale om Best

Buddies og at planlægge og koordinere arrangementer.

HVORDAN KOM DU I GANG MED DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV?

- Jeg havde studeret til pædagog i København og besluttede mig for at flytte tilbage til Jylland, da jeg var færdig med studiet. Det endte med, at jeg flyttede til Aarhus, og så fandt jeg det her opslag på en frivillig projektkoordinator i Best Buddies på frivilligjob.dk. Jeg søgte det for at have noget at lave i Aarhus og for samtidig at lave noget, som jeg syntes var relevant i forhold til, hvad jeg gerne ville arbejde med senere som pædagog. Så af interesse både fagligt og person-

ligt, men i virkeligheden også for at blive en del af Aarhus.

HVOR LÆNGE HAR DU VÆRET FRIVILLIG?

- Cirka ti måneder nu.

LAVER DU DET SAMME NU, SOM DA DU STARTEDE?

- Ja, det gør jeg. Men jeg startede med at være eneste koordinator i Aarhus, så på den måde kan man måske sige, at det er blevet anderledes, fordi vi nu er to. Da jeg startede, skulle jeg løfte hele opgaven, men nu kan vi sparre med hinanden og fordele opgaverne imellem os. Så på den måde er opgaven kommet til

at se lidt anderledes ud. Det giver en anden dynamik at være to. Alt det grundlæggende ligger selvfølgelig fast, der er et koncept, vi skal følge, men ellers er rammerne ret frie, så nu arbejder vi med at skubbe det i vores retning. For eksempel hvordan vores fællesarrangementer skal foregå, hvordan kommunikerer vi bedst muligt og alle sådan nogle ting.

HVILKEN BETYDNING HAR DET, AT DIT FRIVILLIGE ARBEJDE HANDLER OM MENNESKER MED UDVIKLINGSHÆMNING?

- Det betyder egentlig alt. Jeg ville gerne ind og arbejde med de her venskaber, arbejde med at forbinde de her to verdener mellem udviklingshæmmede og ikke udviklingshæmmede. At det handler om mennesker med udviklingshæmning er derfor helt centralt. På den måde bundet det i en faglig interesse. Jeg synes, at Best Buddies bevæger sig i et spændende område, som man måske ikke altid får øje på, når man er fagperson. Best Buddies repræsenterer jo det, der sker, når man tager hjem fra sit arbejde på et bosted eller værksted. Fritidslivet er enormt vigtigt for alle mennesker, det at have nogen at tage ud og drikke en kop kaffe eller gå i biografen med. Det er ekstremt interessant og vigtigt, at de her to typisk ret adskilte verdener mellem mennesker med udviklingshæmning og ikke udviklingshæmmede bliver forbundet.

HVAD BRINGER DU IND I DIT FRIVILLIGE ARBEJDE?

- Jeg bringer vel mig selv ind i det, og så forsøger jeg bare at bidrage med en god stemning til projektet. At møde folk, hvor de er, og ikke have fokus på, om vedkommende er udviklingshæmmede eller ikke udviklingshæmmede. Vi har travlt nok med hele tiden at putte folk i kasser, men i Best Buddies ser vi på, hvem der kan have det sjovt sammen. Er der to, som godt kan lide fodbold, så skal de jo prøve at mødes. Jeg prøver at se på, hvad det er, vi deler, i stedet for, hvad der adskiller os, begrænsningerne i ens liv.

HVAD GIVER DET DIG AT VÆRE FRIVILLIG I BEST BUDDIES?

- Jamen som pædagog får jeg indsigt i, at fritidslivet jo er enormt vigtigt at have fokus på. Og personligt der giver det mig jo bare vildt meget glæde, når vi får noget til at lykkes, og vi mødes, og man kan se, at de her venner i Best Buddies har det godt sammen. Det giver en masse god energi.

KAN DU FORTÆLLE OM EN SITUATION, HVOR DU OPLEVEDE AT GØRE EN FORSKEL?

- Så må det være det her med at være med i den proces, hvor der er to, der bliver matchet og mødes, og at man så efterfølgende hører, at de bare har haft en super hyggelig aften eller dag sammen, og at man har en fornemmelse af, at det også fortsætter. At man har sat gang i et venskab. Det er i hvert fald en oplevelse af at gøre en forskel, synes jeg.

HAR DU ET GODT RÅD TIL ANDRE FRIVILLIGE ELLER PERSONER, SOM OVERVEJER AT BLIVE FRIVILLIGE I LEV ELLER BEST BUDDIES?

- Så er det nok, at man ikke skal være så bange for at committe sig til et frivilligt arbejde. Som frivillig koordinator kan man godt møde folk, som rigtig gerne vil, men som har en masse forbehold. Men man skal ikke være bange for at binde sig i en periode, for man får rigtig meget tilbage. Man får en masse gode oplevelser og glæde tilbage, som man jo ville gå glip af, hvis man hele tiden er bange for at fordybe sig i et frivilligt arbejde. Det er synd, hvis bekymringen for, hvor meget tid det frivillige arbejde vil tage, får en masse gode folk til at fravælge det. For det er jo også en af forcerne ved frivilligt arbejde, at det er fleksibelt. Man finder den tid, man nu engang har til det. Der går garanteret mere tid med at se Netflix rundt omkring end på at være frivillig – og Netflix kan alle finde tid til, så hvorfor ikke involvere sig i et interessant frivilligt projekt?

”
Jeg prøver at se på, hvad det er, vi deler, i stedet for, hvad der adskiller os, begrænsningerne i ens liv.

Vil du også give en frivillig hånd?

I LEV bakker vi op om frivilligt arbejde, der understøtter LEVs formål – nemlig at forbedre livsvilkårene for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. På www.lev.dk kan du læse om mulighederne for frivilligt arbejde i foreningen, finde LEVs aktuelle frivilligprojekter og kontaktoplysninger til LEV-kredsen i dit lokalområde.

Aktiviteter og hygge for alle

F.eks
POOLHUS TIL
18 PERSONER
mandag – fredag fra

kr. 4.410

(Prisen er ekskl. forbrug
og evt. rengøring)

I et luksussommerhus med:

- Op til 12 soveværelser
- Swimmingpool
- Spabad
- Aktivitetsrum med bl.a. billard, dart, bordfodbold og bordtennis
- God plads og underholdning for hele familien

Luksushuse.dk udlejer mere end 250 store sommerhuse i hele Danmark, på Øland i Sverige og i Ostsee Resort Olpenitz i Nordtyskland. I højsæsonen udlejes sommerhusene på ugebasis fra lørdag – lørdag.

Fra november til påske er der mulighed for at bestille weekendophold og i samme periode kan hverdagene lejes til spotpriser.

Vi har allerede mange glade bosteder og institutioner blandt vores kunder, og rådgiver meget gerne om mulighederne.

Kontakt os på tlf. 8725 7165 eller email info@luksushuse.dk.

Bestil en
brochure

LUKSUSHUSE.DK

Luksushuse.dk · Livøvej 2A · 8800 Viborg · Tlf. 87 25 71 65 · info@luksushuse.dk

Ørnehøj er et bo- og
uddannelses tilbud til
unge med særlige behov

MATHIAS ER 19 ÅR
HAN HAR SAMLET ÆBLER I HAVEN
MED SIN KONTAKTPERSON MARTIN.
NU VIL KØKKEN-HOLDET LAVE
ÆBLETÆRTE TIL ØRNEHØJS ELEVER

RING PÅ 5531 2500
ELLER LÆS MERE PÅ
ORNEHOJ.DK

AF EMMA BORELLO ■
FOTO: CLAUDS BONNERUP

Ansættelse af personer med udviklingshæmning skaber social og økonomisk værdi for KLAPjobs samarbejdspartnere

KLAPjob har i løbet af de seneste år indgået mange nye samarbejdsaftaler med virksomheder i hele landet. Gode samarbejdsaftaler er essentielt for KLAPjobs arbejde, da det øger jobmulighederne på det ordinære arbejdsmarked for mennesker med udviklingshæmning og andre kognitive vanskeligheder. Samtidig skaber samarbejdet værdi for virksomhederne

Restauranterne Burger King og brilleforretningen Louis Nielsen i Lyngby er to af de nyeste samarbejdspartnere for KLAPjob. Begge oplever, at ansættelse af medarbejdere gennem KLAPjob har skabt værdi for deres forretning.

Ifølge driftschef hos Burger King i Esbjerg Steffen Pedersen har Burger King blandt andet indgået et samarbejde med KLAPjob for at tage et

socialt ansvar. Ud over at samarbejdet har givet social værdi for virksomheden, oplever restaurantkæden også, at samarbejdet har bidraget rent økonomisk: - Vi er en forretning, og det drejer sig om økonomi i sidste ende, og det får vi faktisk ud af det her. Vi får nogle ansatte, der kan bidrage med nogle af de arbejdsopgaver, som vi har i dagligdagen, og det gør rent faktisk, at det giver en værdi for virksomheden at have personer ansat med kognitive udfordringer.

Hos Louis Nielsen i Lyngby har butikschef Jette Bergdahl ansat medarbejderen Camilla gennem KLAPjob. Og her har ansættelsen vakt stor begejstring hos alle medarbejdere i butikken: - Vi har stor glæde af Camilla, og det betyder rigtig meget i vores dagligdag, at hun hjælper os med at pakke briller ud. Også på det sociale område har det været fantastisk. Hun bidrager med rigtig mange ting. Det er jo ikke kun os, der giver noget til hende. Hun giver bestemt ligeså meget tilbage til os.

Ifølge Jette Bergdahl har arbejdsgivere en borgerpligt til at tage sig af de mennesker, der har nogle særlige behov og udfordringer i livet. Men dertil giver det, ifølge Jette Bergdahl, også et godt billede udadtil, at

man som virksomhed har plads og rummelighed til mere end det "normale".

Projektleder for KLAPjob Claus Bergmann Hansen er begejstret for de positive tilbagemeldinger fra både Louis Nielsen og Burger King og ser frem til det videre samarbejde:

- Vi er enormt glade for de tilbagemeldinger, som vi har fået fra Burger King og Louis Nielsen i Lyngby. Det er rigtig positivt, at stadig flere virksomheder får øjnene op for, hvor meget værdi en virksomhed kan få ved at ansætte medarbejdere med udviklingshæmning og andre kognitive handicap. Jeg vil gerne sige stor tak til Burger King og Louis Nielsen i Lyngby for et godt samarbejde.

OM KLAPJOB

KLAPjob er et projekt under Landsforeningen LEV, som laver job på det ordinære arbejdsmarked til mennesker med kognitive vanskeligheder. Over 2600 personer har indtil nu fået arbejde via KLAPjob.

Læs mere på klapjob.dk.

KØR PÅ LANDET OG KØB DIT TØJ

STOR mode **Str. 42-62**

Smart og behageligt tøj til kvinder med runde former

www.roseminmode.dk

Butikken bugner i nye skønne forårsvarer!

Laurie

BESØG VORES
HYGGE LIGE GÅRDBUTIK
eller kig ind i webshoppen!
*Hos os finder du tøj
andre ikke har!*

Kæmpe udvalg i Lauries bukser
i mange pasforme - længder og farver.
Over 30 modeller på lager

EKSTRA ÅBENT:
ALLE SØNDAGE
I APRIL KL. 11 - 14
PÅSKESØNDAG
LUKKET

Rosemin Mode

ÅBNINGSTIDER:

Torsdag 11 - 14

Fredag 11 - 14

Lørdag 10 - 14

1. søndag i hver måned 11 - 14

Ramløsevej 29 - 3200 Helsingør - Tlf. 23 34 56 50

NU ÅBENT ALLE SØNDAGE
I APRIL OG MAJ
KL. 11 - 14
(PÅSKESØNDAG LUKKET)

STORT UDVALG I

ARCO PEDICO
BY ELLER PARODI

ROSEMIN

Bluse med flåse
Super pasform - 7 farver

Fællesskab

Stjerne-
stunder
for alle

Venskab

Pindstrup Centret/FamilieNet

Ferielejr for børn/unge med og uden handicap 6-25 år.

Nye venner, gode minder og en oplevelser for livet
- det tør vi godt love på FamilieNets ferielejre.

FamilieNet • Johs. F. La Cours Alle 1 • 8550 Ryomgård
Tlf. 86 39 61 11 • post@familienet.dk

Se meget mere på www.familienet.dk - eller find os på Facebook

Det skrev vi...
for **15 år siden**

KIRSTEN PLAMBECH, SOCIALPOLITISK KONSULENT I DSI ■

RETTIGHEDER: Anders Fogh afviser tvangsflytninger

LEV, DSI og en række andre handicaporganisationer har i lang tid kæmpet en kamp for at få klarlagt borgerens retsstilling i forhold til tvangsflytninger fra amtslige eller kommunale boenheder. Det svar er nu kommet fra statsministeren, og det er meget klart og positivt

Mennesker med handicap kan ikke tvangsflyttes. Det har vi nu statsminister Anders Fogh Rasmussens ord for. I et skriftligt svar til Line Barford fra Enhedslisten, uddyber statsministeren, at det ikke er regeringens politik, at borgere skal kunne tvangsflyttes fra deres hjem, fordi det er billigere for samfundet at give den nødvendige pleje og omsorg i et botilbud.

...

I sin besvarelse refererer statsministeren endvidere til socialministerens uddybende bemærkninger. Heraf fremgår det blandt andet: "Det vil være i strid med både grundloven og serviceloven at tvangsflytte handicappede fra deres hjem med den begrundelse, at det er billigere for samfundet at give den nødvendige pleje og omsorg i et botilbud... Der er ikke hjemmel i loven til, at en kommune kan sige, at den kun vil yde

hjælp til et menneske med handicap i eget hjem, så længe det er billigere for det offentlige end et botilbud."

...

HANDICAPPEDES RETTIGHEDER
Scleroseforeningen [har] fået udarbejdet et juridisk resposum af advokat Christian Harlang... På baggrund af en gennemgang af servicelovens regler om personlig og praktisk hjælp samt reglerne om magtanvendelse efter serviceloven, konkluderer advokaten følgende:

- Handicappede skal ydes hjælp, der i videst muligt omfang giver dem adgang til at kunne deltage i samfundslivet på lige fod med andre borgere.
- Kommunerne har pligt til at yde hjælp til pleje, omsorg og praktiske opgaver i hjemmet. Denne hjælp skal tildeles

på grundlag af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp til de opgaver, som borgeren ikke selv kan udføre.

- Det er ulovligt at opsætte nogen former for interne regler eller lignende, som helt eller delvist forhindrer, at en konkret, individuel vurdering af behovet for hjælp gennemføres eller som forhindrer, at borgeren modtager hjælp i henhold til det konkrete skøn.
- Det er ulovligt at knytte betingelser til modtagelsen af den hjælp, borgeren i henhold til servicelovens §§ 71 og 75 har ret til.
- Flytning kan ikke ske uden udtrykkeligt samtykke. Reglerne om tvangsflytning kan kun bruges helt undtagelsesvist.

Vilde oplevelser på alle årstider

Åben 363 dage om året

Nyhed 2018

Kom i Aalborg Zoo og mød den Europæiske Los

www.aalborgzoo.dk
#aalborgzoo

Aalborg
ZOO

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

Bliv klogere på dig selv

Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

HØJSKOLEN I
KRUMMERUP
lær & bo

Jobkollegiet

Som beboer på Jobkollegiet kommer du til at leve og bo sammen med andre unge, der også har særlige behov. Vi har hvert vores værelse og hver vores måde at leve på. Fællesskabet er til for, at vi kan hjælpe hinanden med at klare mere, så vi hver især kan se, at det kan lykkes at klare et arbejde og lykkes at bo alene.

Fællesskabet på Jobkollegiet er også med til, at vi lærer at være sammen med andre i forskellige situationer og forskellige steder. Jobkollegiet har hjemme i 2 store og hyggelige huse, der ligger tæt på skov og natur i Brabrand. Flere bybusser stopper tæt på. Vi spiser sammen hver aften og bruger meget tid sammen i vores fælles stuer.

Jobkollegiet har 10 faglige og kompetente medarbejdere, der vejleder os i at holde styr på hverdagens mange gøremål. Der er ansat 1 jobkonsulent, som guider og vejleder i at finde relevante praktikker, STU-forløb og senere skånejob. Når man bor på Jobkollegiet er det ordinære arbejdsmarked en del af opholdet.

Jobkollegiet • Skovbakkevej 51 • 8220 Brabrand • Tlf. 30 23 75 60 • www.jobkollegiet.dk

SOLHJORTEN
Specialskole for udviklingshæmmede

**TRIVSEL
LÆRDOM
UDVIKLING**

SOLHJORTEN ER ET UNDERVISNINGSTILBUD TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE BØRN OG UNGE, HVOR DER UNDERVISES UD FRA RUDOLF STEINERS PÆDAGOGIK

UNDERVISNINGSFORLØBET TILRETTELÆGGES, SÅ ALLE TRE DELE AF MENNESKET I LØBET AF DAGEN FÅR TILSTRÆKKELIG NÆRING OG DERMED BRINGES I EN SUND OG HARMONISK BALANCE.

Kålundsvej 24 Tlf: 4495 4650 post@solhjorten.dk
3520 Farum CVR.nr. 2635900 www.solhjorten.dk

Ny afgørelse præciserer reglerne for

flytning uden samtykke

Når en person, der ikke kan give et informeret samtykke, ønskes flyttet, skal nogle kriterier i lovgivningen (Lov om social service § 129, stk. 1) være opfyldt, for at flytningen er lovlig. Men hvad betyder disse kriterier egentligt, og hvilke krav til kommunens sagsbehandling og indsats ligger der i dem?

Ankestyrelsen udsendte den 16. april 2018 en ny principafgørelse (11-18), som omhandler reglerne for optagelse i særlige botilbud uden samtykke. Ankestyrelsen sætter i principafgørelsen ord på, hvilke kriterier der skal være opfyldt, og hvad de betyder og indebærer, ligesom principafgørelsen fastslår hvilke personer, der er omfattet af reglerne.

Det er en vigtig afgørelse, for det er et meget dilemmafyldt og følsomt emne. Mange – både kommuner og borgere – har haft svært ved at gennemskue reglerne, fordi de ikke har været præcist beskrevet. Det har vi set ugentlige beviser på i LEVs rådgivning.

Den nye afgørelse præciserer, at der er strenge krav til retssikkerheden ved flytning af mennesker, som ikke selv kan håndtere deres sag. Og det er helt afgørende, for det kan være voldsomt og indgribende for et menneske at blive flyttet fra sit hjem mod sin vilje.

Herunder gennemgår vi kort kriterierne, som Ankestyrelsen nu har fastlagt:

Flytningen skal være absolut påkrævet for at kommunen kan levere den nødvendige hjælp

Det betyder, at det ikke er muligt at gennemføre den nødvendige hjælp ved mindre indgribende metoder end optagelse i særligt botilbud uden samtykke.

Hjælpen kan ikke gennemføres i borgerens hidtidige bolig

Det skal fremgå af sagens oplysninger, hvordan kommunen har forsøgt at stille den nødvendige hjælp til rådighed i personens hidtidige bolig, og hvorfor det, trods forsøg herpå, ikke har været muligt for kommunen at udføre den nødvendige hjælp. Det kan for eksempel være fordi, at personen på grund af sin funktionsnedsættelse nægter at modtage hjælpen i den hidtidige bolig.

Borgeren kan ikke overskue konsekvenserne af sine handlinger

Det er også en betingelse, at borgeren ikke kan overskue konsekvenserne af sine egne handlinger. Det kan for eksempel være, at borgeren ikke har nogen sygdomserkendelse og derfor ikke samarbejder omkring sin medicin

og på denne måde risikerer at skade sig selv. Det kan også være, at borgeren på grund af sin funktionsnedsættelse ikke har forståelse for at klæde sig efter vejret eller færdes på en sikker måde.

Der skal være reel risiko for væsentlig personskade ved at undlade at flytte en person

Derudover skal der være dokumentation for, at der er en risiko for, at borgeren udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade ved at forblive i den hidtidige bolig. Risikoen skal være reel og ikke kun hypotetisk. Et eksempel herpå kan være, at borgeren ikke spiser og drikker tilstrækkeligt eller lever under stærkt uhygiejniske forhold, der medfører risiko for borgerens helbred.

Kommunen skal kunne dokumentere, at de farefulde situationer, som borgeren kommer i, alene kan afhjælpes forsvarligt i et botilbud fremfor i borgerens eget hjem. Det skal samtidig være præciseret, på hvilken måde hjælpen i botilbuddet adskiller sig fra hjælpen i borgerens eget hjem.

Samlet set skal det, på baggrund af sagens oplysninger, være uforsvarligt ikke at sørge for en flytning, fordi borgeren risikerer at lide væsentligt personskade, hvis ikke vedkommende flytter til et botilbud.

Kommunen skal dokumentere, at personen reelt udsætter sig for personskade.

I de tilfælde hvor personen kommer i farefulde situationer, når han er alene, så skal kommunen kunne dokumentere, at de udelukkende kan afhjælpes forsvarligt i et botilbud fremfor i borgerens eget hjem.

Det anviste botilbud skal være egnet

Det er betingelse, at der indstilles til et egnet botilbud, som kan rumme borgeren. Tilbuddet skal være godkendt og opført på tilbudsportalen.dk, og der skal være en ledig plads eller være sikkerhed for, at der kommer en ledig plads inden for en nærmere angiven kortere periode. Det er således ikke nok, at man regner med, at der kommer en plads.

Desuden skal borgeren eller dennes værge have haft mulighed for at ud-

nytte retten til frit valg af botilbud, inden kommunen sender indstilling til Statsforvaltningen. En landsretsdøm har præciseret, at det er en del af kommunens vejledningsforpligtelse at rådgive om, hvordan det frie valg bruges

Både midlertidigt og længerevarende botilbud

Serviceovens bestemmelse om optagelse i særligt botilbud uden samtykke gælder ved flytning til både midlertidigt og længerevarende botilbud (serviceoven §§107 og 108 samt almene botilbud).

Den gælder desuden ved flytning fra ét botilbud til et andet og internt på et botilbud og i tilfælde af en ændring fra midlertidigt aflastningsophold til optagelse i særligt botilbud med henblik på længerevarende eller permanent ophold. I disse situationer skal der ved vurderingen af betingelserne for optagelse i særligt botilbud uden samtykke tages udgangspunkt i borgerens boligsituation før flytningen til det midlertidige botilbud.

SAGSBEHANDLING

Tilfælde hvor kommunen ikke kan træffe afgørelse om optagelse

I tilfælde, hvor personen har eksempelvis udviklingshæmning, er det ikke kommunen, der træffer afgørelsen om flytning uden samtykke. Kommunen laver en indstilling til Statsforvaltningen, der så træffer afgørelsen om optagelse i særligt botilbud.

Tilfælde hvor kommunen kan træffe afgørelse om optagelse

En kommune kan træffe afgørelse i tilfælde, hvor borgeren lider af en erhvervet mental svækkelse (eks. demens), som er fremadskridende, og ikke modsætter sig flytningen, og hvor værgeren eller fremtidsfuldmagtshaveren tiltræder kommunens indstilling. Mennesker med udviklingshæmning er ikke omfattede af denne bestemmelse,

da udviklingshæmning er en funktionsnedsættelse, som man fødes med, eller som indtræder tidligt i livet.

I den konkrete sag, der ligger til grund for principafgørelsen, vurderede Ankestyrelsen, at betingelserne for optagelse i særligt botilbud uden samtykke var opfyldte. Borgeren skulle derfor flytte til det indstillede botilbud mod sin vilje.

Klageadgang

Statsforvaltningens afgørelse om optagelse i særligt botilbud kan påklages til Ankestyrelsen. En ægtefælle, en pårørende, en værge eller en anden repræsentant for den person, som afgørelsen vedrører, kan klage, når den person, som afgørelsen vedrører, ikke selv er i stand til at klage.

Principafgørelsen 11-18 (og mange andre) kan findes på www.ast.dk.

Ikke en del af "serviceeftersynet"

Ankestyrelsen har truffet denne afgørelse uafhængigt af den nuværende debat, der er opstået i kølvandet på anbefalingerne i Børne- og Socialministeriets nye rapport om et "serviceeftersyn" af magtanvendelsesreglerne over for voksne på socialområdet.

Hvad er et informeret samtykke?

Et informeret samtykke er et samtykke, der gives på baggrund af informationer fra en myndighed til en person, der er i stand til at forstå og forholde sig til disse. Såfremt personen *ikke* er i stand til dette (heller ikke med støtte fra pårørende eller værge), kan der være tale om en borger, der ikke er i stand til at give et informeret samtykke.

Vi søger medarbejdere, der kun skal lave dét, de dur til

Du skal altså ikke kunne holde "mange bolde i luften." Og du behøver ikke at være "en del af et dynamisk team i en hektisk hverdag, hvor beslutninger skal træffes her og nu."

For sådan gør vi det ikke i UdvejsDanmark i Jammerbugt Kommune oppe i Nordjylland. Her bidrager man med præcis dét, man kan.

Alle mennesker har en værdi. Alene af den grund, at de er mennesker.

Vi driver hotel, gartneri, genbrugsbutik, købmandshandel og bofællesskab - og gør det på reel vis med rigtig mad, rigtige kunder og rigtig service i den rigtige virkelighed.

På den måde pakker vi ikke nogen ind i vat, men tager hensyn til, at mennesker har forskellige sår på sjælen, forskellig styrke og derfor også kan klare forskellige opgaver.

Vi har et godt sammenhold, passer på hinanden, udvikler os sammen og griner sammen. Sådan gør vi det i UdvejsDanmark, fordi vi basalt set mener, at alle dur til noget.

Så er du førtidspensionist og kunne tænke dig et meningsfuldt job, så læs mere om os og de nye stillinger på www.udvejsdanmark.dk

www.udvejsdanmark.dk • info@udvejsdanmark.dk • Tlf. 2072 2223 • 2220 3523

se menukort samt mere om os på www.cafe-liv.dk

Dejlig hjemmelavet mad

Nyd den i vor hyggelige og anderledes café, eller fag med hjem.

- * kaffe, the, kakao * lagkage & skærekager
- * sandwich * tærter * lasagne * smørrebrød
- * Varme- & kolde retter -samt meget meget mere.....

DAGENS RET
Kr. 65,-

GOURMET AFTEN

hver tirsdag og torsdag aften
2 retter kr. 199,- 3 retter kr. 249,-
Bestilling fredagen før er nødvendig

Café Liv **Åbningstider:**

Tirsdag, onsdag & torsdag: kl. 10.00 - 19.30
Fredag kl. 10.00 - 14.00

Hovedgaden 18 - 4270 Høng - tlf. 2310 5051

Aktivitets – og beskæftigelsestilbud

for voksne udviklingshæmmede i dagtimerne.

Få en god og aktiv hverdag med indhold.

Hatten ligger i landlige omgivelser med masser af plads til aktiviteter både ude og inde.

Aktiviteter tilpasset individuelle behov, f.eks.: Cykelture, Svømning, ridning, værksteder, oplevelser, samvær, sanserum, praktik i forskellige jobs.

Tlf. Margit N. Skov 42460101 eller Poul Møller 42430101
Hvamvej 101, Gl. Hvam, 9620 Aalestrup

www.hattenvvam.dk. Kontakt: info@hattenvvam.dk

FÅRUP SØ

Vandcykler og bådudlejning

Annalise Højrup • Fårupvej 46 • 7300 Jelling
Tlf. 75 87 18 09

"..At leve et godt liv med Prader-Willi-Syndrom"

Den Selvejende Institution Oxen

Vittrup Baunevej 14 • 6650 Brørup • oxen@bbsyd.dk • Tlf.: 75 38 83 88 • www.oxen-botilbud.dk

Vi ønsker alle
en skøn festival
– nyd fællesskabet!

Skanderborg
Kommune

Dagbeskæftigelse, STU-elever,
midlertidigt botilbud for
afdækning/udredning

Ledige pladser §103 og § 104

Røllum Gl. Skole

Tinglevej 256 • 6200 Aabenraa • Tlf: 2032 3304
Email: glskole@rollum.dk • www.rollum.dk

2018 KLOFTEN FESTIVAL

28. 29. 30. JUNI

Billetten

KLOFTEN.DK

Fotograf: Torben Svendsen/Kalabas

HELSEINGØR
KOMMUNE

Helsingør den. 25 - 27 maj
Special Olympics Idrætsfestival 2018
- sport med et smil

HELE NORDJYLLANDS SPECIALSKOLE

LIMFJORDSSKOLEN

LØGSTØR

STU
I DØGNDRIFT

NATUR • KUNST • IDRÆT • SUNDHED • MEDIER
REJSER IND- OG UDLAND

WWW.LIMFJORDSSKOLEN.DK

UUC MAGLEMOSEN

— Alle har ret til en uddannelse —

**Tag din
STU-uddannelse
eller 10. klasse
på UUC Maglemosen
i Ballerup**

For mere info kan du gå ind på vores hjemmeside www.maglemosen.dk eller kontakte os for et besøg på Tlf. 44 77 61 01

Vi er specialister på vores område

Rekordmange deltagere til Special Olympics i Helsingør

1.200 atleter og trænere fra 90 klubber har tilmeldt sig Special Olympics Idrætsfestival, der er Danmarks største sportsbegivenhed for personer med udviklingshæmning. Idrætsfestivalen afvikles fra den 25.-27. maj.

Den hidtidige deltagerrekord lyder på 918 atleter og trænere og blev sat i Holstebro i 2016. Da var der tale om en stigning på næsten 20 procent, og denne gang øges antallet af deltagere med hele 23,5 procent. Det er den største stigning nogensinde, og det vækker jubel i Parasport Danmark.

”Det er fantastisk, at idrætsfestivalen bare bliver ved med at vokse. Efterhånden er det blevet en fast tradition for rigtig mange klubber og institutioner at

deltage, og deres begejstring er med til at gøre, at andre også får øjnene op for Special Olympics. Når deltagerantallet stiger, giver det os samtidig mulighed for at prøve nye tiltag og løfte barren for, hvad festivalen kan tilbyde,” siger Anette Svejstrup, der er breddekonulent i Parasport Danmark og ansvarlig for Special Olympics Idrætsfestival.

Hun glæder sig ligeledes over, at idrætsfestivalen har rekordstor udenlandsk deltagelse. Knap ti procent af atleterne kommer i år fra Sverige, Norge, Finland, Island, Færøerne og Tyskland.

Foruden de 1.200 deltager forventes op mod 300 officials, sundhedseksperter og andre frivillige at tage del i Special Olympics Idrætsfestival 2018.

Om Special Olympics Idrætsfestival 2018

- Parasport Danmark arrangerer festivalen i samarbejde med Helsingør Kommune og Klub Liv & Motion, der er en del af Social-Pædagogisk UdviklingsCenter (SPUC) i Helsingør.
- Det er 7. gang, at der afvikles Special Olympics Idrætsfestival. Tidligere har festivalen været afholdt i Holstebro (2016), Frederikssund (2014), Ringkøbing-Skjern (2012), Næstved (2010), Vejle (2008) og Esbjerg (2006).
- Idrætsfestivalen er et breddeidrætsarrangement for alle personer over 16 år med generelle indlæringsproblemer og/eller udviklingshandicap, uanset idrætsligt niveau.
- Der er i år 12 idrætter på programmet: Atletik, badminton, boccia, bowling, floorball, fodbold, golf, gymnastik, hockey, håndbold, ridning og svømning
- De største idrætter målt på deltagerantal er fodbold (299), håndbold (140) og bowling (102). Hockey er mindst med 22 deltagere.
- Idrætsfestivalens åbningsceremoni fredag den 25. maj finder sted foran Kulturværftet og Kronborg Slot og er ligesom resten af weekendens program åbent for offentligheden.
- Læs meget mere om Special Olympics Idrætsfestival på www.so-if.dk og www.facebook.com/sodanmark

Landsforeningen

LEV Kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

Grundlagt 1893
Mesterlodden 33
2820 Gentofte
TLF. 39 65 02 07

Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning: Skolehjem, ungdomsuddannelse, vokscentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Jan Møller

Saturnvej 17 - 8370 Hadsten
Tlf. 86 98 19 72
Bil 40 19 19 72

Arbejde m/gravemaskine, rendegraver og minigraver • Nedbrydningsarbejde
Planering og belægningsarbejde • Flisebelægning
Oprensning af grøfter og søer

3000 - 3670

Bilcentralen ApS

Kørsel uden problemer

Special i hændelser og
til Skadetil-
LØSninger

Bilcentralen ApS

Bybjerggård 16, Mørdrup • 3060 Espergårde
Tlf. 20 16 01 23 • www.bilcentralen-is.dk

6000 - 6990

Revision- & Regnskabskontoret ApS

REGISTREREDE REVISORER

Telefon 74 42 36 53

Østergade 20 • 6400 Sønderborg • Telefax 74 42 37 86
E-mail: rr@revision-regnskabskontoret.dk
GODKENDT ERHVERVSSERVICE-LEVERANDØR

9000 - 9990

Malermester Ole Pedersen

Hedevigsvej 32
9330 Dronninglund
22 33 36 48

hospedersen@mail.dk
www.malerdronninglund.dk

MG

MEDIGROUP

MediGroup ApS

Kajerødgade 38 • www.medigroup.dk

8000 8990

Ortopædisk Håndskomageri Åbyhøj ApS

Efter individuelle
mål fremstilles:

Ortopædisk fodtøj
Ortopædisk træ-fodtøj
Fodindlæg tilpasset Deres fodtøj
Korrektion af fabriksfodtøj
Bandager i forbindelse med fodtøj
Alm. reparationer iøvrigt

ROBERT HANSEN

Silkeborgvej 235 • 8230 Åbyhøj
Tlf. 8615 2177

R.C. KØLETEKNIKA S

Damvej 19 • 4621 Gadstrup • Tlf. 46 19 07 32 • www.rc-cool.dk

Tegløvænget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk

Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted

Sponsoreret

Aflastningshjemmet Rendberg

et tilbud til udviklingshæmmede voksne og børn

**Rendbjergvej 9
6320 Egernsund
Tlf. 74 44 23 52**

MANGE FORDELE VED AT BO PÅ SCANDIC KOLDING

Hos os kan du fx nyde en optimal beliggenhed i Trekantsområdet og fri parkering til din bil lige uden for hotellet. Du bor på charmerende værelser og kan besøge os i vores stemningsfulde restaurant.

Og som medlem af LEV får du en særlig pris på dine overnatninger, uanset om du besøger os i forbindelse med en mødedag eller i din ferie.

**Brug bookingkoden:
D000004591**

scandichotels.dk/kolding

Scandic
KOLDING

Et bosted med fantastisk kvalitet!

- ♥ Meget stor beboertilfredshed ♥ En høj etisk standard
- ♥ Smukke rammer og omgivelser ♥ Nærværende medarbejdere
- ♥ Gode udfoldelsesmuligheder ♥ Glæde ved årets traditioner
- ♥ Et givende fællesskab ♥ Tillid ♥ Åbenhjertighed
- ♥ Barmhjertighed ♥ Kærlighed

Ønsker du en plads hos os, så kontakt:
Pædagogisk leder/visitor Inger Stoksbjerg
Tlf. 23 28 46 82 • Mail: is@bostedetinyrup.dk

Skovvej 7 • Nyrup - 4262 Sandved • Tlf: 55 42 19 00 • Mail: bosted@bostedetinyrup.dk • www.bostedetinyrup.dk

BLINDECENTER
BREDEGAARD

Vi er et højt specialiseret bo- og dagtilbud til blinde og svagsynede voksne mennesker med multiple funktionsnedsættelser. Herunder også mennesker med erhvervet eller medfødt døvblindhed.

Vores kerneopgave er at give en sammenhængende indsats, der støtter borgeren til en selvstændig og aktiv livsførelse ud fra egne ønsker og resurser. Vi er et selvejende tilbud med driftsoverenskomst med Den Sociale Virksomhed, Region Hovedstaden.

BLINDECENTER
BREDEGAARD

Lindelyvej 5 • 3480 Fredensborg • Telefon: 4511 8411
bredegaard@hav1.regionh.dk • www.blindecemberbredegaard.dk

HJE Ventilation

Præstefælledvej 12
2770 Kastrup
Tlf. 32 52 84 43
www.hje.nu

DEN SELVEJENDE INSTITUTION NYBRO

Nybro er en institution, hvor der gives tilbud til børn og unge med ASF (autisme spektrum forstyrrelser) samt relaterede diagnoser som ADHD, OCD, Tourette og Angst.

Aldersmæssigt befinder børnene/de unge sig mellem 5 - 30 år.

Den Selvejende Institution Nybro

Nybro 7 • 6200 Aabenraa
Telefon: 74 62 08 52
Email: post@nybro7.dk
www.center-nybro.dk

Tiset Hegn og Flagstænger A/S

Kongevej 243 • Tiset • 6510 Gram
Tlf. 74 82 12 89 • Fax 74 82 13 89

DANHOSTEL

Fredericia Vandrerhjem og kursuscenter

*Hold dit næste kursus i de skønne omgivelser
på Fredericia Vandrerhjem og Kursuscenter...*

Fredericia Vandrerhjem

Vestre Ringvej 98 • 7000 Fredericia
Tlf. 75 92 12 87

Samarbejde

Turn Your Story

TRACER
700

ROADS
OF LIFE

Tracer 700 2017
kampagnepris
91.980,-
inklusive leveringsomkostninger

 YAMAHA
Revs your Heart

www.yamaha-motor.dk

Aalborg Tandplejeteam

Smil for livet - naturligvis!

Boulevarden 7 • 9000 Aalborg
Telefon 98 11 76 16
kontakt@aalborg-tandplejeteam.dk
www.aalborg-tandplejeteam.dk

Helle for fællesskab og udvikling

Efterskoleophold for sent udviklede unge

Kom og vær en del af vores fællesskab og mød nye venner.

Du møder en prøvofri skole med praktiske og kreative værksteder og hvor vi sammen har fokus på din personlige udvikling og livsglæde.

Læs meget mere om vores tilbud på:
www.efterskolenhelle.dk

 helle
efterskolen
for at komme videre

Hvordan fungerer tilkøb af ledsagelse i praksis?

Fra den 1. januar i år har der været nye regler om tilkøb af ledsagelse i forbindelse med ferie. I LEV følger vi udviklingen tæt for at få kendskab til, hvordan loven anvendes i praksis. Derfor har vi lavet et spørgeskema på lev.dk, som vi håber, at du vil tage dig tid til at udfylde. I skemaet spørges der til konkrete eksempler på tilkøbt ferieleadsagelse samt nogle baggrundsoplysninger.

I de fleste tilfælde vil det ikke tage mere end fem minutter at udfylde skemaet. Du behøver ikke at udfylde alle felter, og du kan vælge at være anonym. Både beboere i botilbud, pårørende eller ansatte kan udfylde skemaet. Vi behandler selvfølgelig dine data fortroligt.

For at følge udviklingen er vi ligeledes interesserede i diverse lokale dokumenter om tilkøbsordningen. Det kan være instrukser til bosteder og beboere om tilkøb, referater fra socialudvalg og handicapråd, breve fra bosteder mv.

[Få mere at vide på lev.dk](http://lev.dk)

Følg med på lev.dk

Lokale og landsdækkende arrangementer, nyheder og baggrund. Følg med på lev.dk om, hvad der rører sig for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Du kan også sende spørgsmål til LEVs Netrådgivning og booke et af LEVs sommerhuse.

Fyraftensmøde om aflastning - for familier til et barn med handicap

LEVs hovedstadssamarbejde indbyder til fyraftensmøde om aflastning. Granbohus, et aflastningstilbud i Fredensborg Kommune, kommer og fortæller om det pædagogiske arbejde med aflastning, om forældresamarbejde samt etiske overvejelser i arbejdet. Forældre, der allerede har deres barn i aflastning, vil derudover fortælle om deres overvejelser og bekymringer i forbindelse med beslutningen om at vælge aflastning i deres familie.

TID OG STED: Tirsdag den 12. juni kl. 17.30-20.00 i administrationscenteret ved Birkerød Hovedbibliotek (lille sal), Stationsvej 36, 3460 Birkerød.

Sportsskoler med leg og sjov

Parasport Danmark afholder også i år sportsskoler over hele landet – i ni forskellige byer - i sommerferien for børn og unge i skolealderen.

Sportsskolerne er for piger og drenge med funktionsnedsættelser. Det kan være børn og unge med generelle indlæringsvanskeligheder eller udviklingshæmning, hjerneskader eller diagnoser inden for ADHD- og autismeområdet, men også børn og unge med fysisk funktionsnedsættelse som eksempelvis CP, Rygmarvsbrok eller Muskelsvind.

Deltagere, der har et personligt hjælperbehov, skal have sin egen hjælper med. En forudsætning for at deltage alene uden voksenledsagelse er, at deltageren kan klare sig - og indgå på et hold med andre børn.

Forældre, pædagogisk personale eller personlige hjælpere deltager gratis – men Parasport Danmark anbefaler, at alle voksne også møder omklædt og tager aktiv del i aktiviteterne, hvor der er behov for det.

Man kan vælge mellem en række forskellige idrætter på sportsskolerne – eksempelvis fodbold, atletik, boldspil for kørestolsbrugere, dans, el-hockey, hockey/floorball, gymnastik og motorik.

En deltager vælger én idræt, som han/hun følger hver dag. Om eftermiddagen er der andre aktiviteter – så deltagerne kan møde hinanden på tværs af idrætslinjerne. En sportsskole varer fire dage.

Deltagergebyret er på kr. 500,- pr. deltager – uden forplejning. Dog er der lokale variationer – og enkelte Sportsskoler har fripladsordninger på grund af særlige kommunale tilskud.

Læs mere om tilmelding og hvor og hvornår sportsskolerne er i dit område på parasport.dk - se under aktiviteter.

Foto: Parasport Danmark

Vi vil ikke være en landsby i landsbyen

Et bofællesskab for mennesker med udviklingshæmning i landsbyen Elev (det hedder den altså) nord for Aarhus vil ikke udskille sig fra resten af landsbyen.

Bofællesskabet insisterer på at *høre til*, som alle andre indbyggere, så derfor har de bogstavelig talt fyret op under landsbyens fællesskab. Bofællesskabet har bygget en såkaldt bålhytte, der vil blive stillet til rådighed for alle i landsbyen og andre i området. Det fortæller TV2 Østjylland.

Det er en træoverdækket bålplads, som blev officielt indviet i begyndelsen af april som en særlig event på en markedsdag arrangeret af bofællesskabet. Markedsdagen skulle bruges til at slå på tromme for idéen bag bålhytten, nemlig at skolen og børnehaven i det daglige kan falde forbi. Ligesom de 36 beboere i alderen 18 til 30 år med udviklingshæmning også tropper flittigt op til mange af landsbyens forskellige aktiviteter.

”Vi vil være en del af byen, ikke en landsby i landsbyen,” siger socialpædagog og projektkoordinator Helle Primdahl. ”Vi insisterer på fællesskab. Så derfor håber vi jo også, at skolen og børnehaven vil benytte det her tilbud og komme op og bruge vores bålhytte.”

Mon ikke! For når det gælder fællesskab, er det jo svært at stikke det at sidde sammen omkring et ildsted og grille i ly for regn og rusk.

Stort set alle sene aborter tillades

94 procent af alle ansøgninger til abort efter abortgrænsen, det vil sige, når fosteret er over 12 uger gammelt, er blevet godkendt, viser nye tal fra Abortankenævnet og regionerne, som Kristeligt Dagblad har fået indsigt i.

Fra 2012 til 2017 søgte i alt 5125 kvinder om en såkaldt senabort. 4819 af disse ansøgninger blev godkendt, hvilket svarer til 94 procent.

I 2016 var der i 68 procent af sagerne tale om tilladelser givet på grund af misdannelser hos fosteret, hvor det i 1999 kun gjaldt 43 procent af sagerne. Samtidig viser tallene, at et stigende antal kvinder har søgt om senabort. I 1998 gjaldt det 612 kvinder. I 2017 gjaldt det 894 kvinder.

Den høje godkendelsesprocent kan både skyldes nye teknologiske virkemidler, der gør det nemmere at spore misdannelser hos fosteret, samt dårlige sociale forhold hos kvinderne, forklarer Peter Skovbo, overlæge ved Aalborg Universitetshospital i Region Nordjylland og medlem af abortsamarbejdet i regionen.

Derudover er der en anden holdning til ”det normale og det unormale” i dag. Fordi vi får en større palet af muligheder, kan det indimellem også skabe problemer for, hvordan man skal tolke eventuelle genfejl hos fosteret. Så når der dukker nye ting op, kan det også belaste tallet på den måde,” siger Peter Skovbo til Kristeligt Dagblad.

Stort tillykke til alle jer i Frederiksgade

LOS – De private sociale tilbud har indstiftet 'LOS Socialpris', som i april uddeltes for første gang.

"Det har været en udfordrende opgave at vælge en vinder blandt de tre vidt forskellige dybt professionelle nominerede: Granhøjens beskæftigelse; Projekt Unik – en del af Børns Trivsel; og Bofællesskabet Frederiksgade", skriver LOS i det materiale, LEV Bladet har modtaget. "Hver og en har de vist, at høj kvalitet, engagement og professionalisme kan og vil gøre en kæmpe forskel for børn, unge og voksne i udsatte positioner."

Den - som det vist fremgår af billedet - meget begejstrede vinder blev Bofællesskabet Frederiksgade, der ligger højt mod nord på den jyske østkyst i Frederikshavn.

"Som brancheorganisation er det vores opgave at gå forrest og insistere på professionalismisme, kvalitet og engagement i de sociale tilbud. Både ved at udvikle og styrke de sociale tilbud, men også ved at synliggøre og hædre dem, der lykkedes med en særlig indsats, som hjælper udsatte mennesker videre."

LOS' medlemsvirksomheder arbejder hver dag med sårbare udsatte børn, unge og voksne. En hverdag hvor der afhængigt af tilbuddets målgruppe samarbejdes bredt med blandt andre skoler, hjem, sundhedspersonale, psykiatri og kriminalforsorgen. Det er også en hverdag, som er rig på svære og komplekse historier, der fylder godt op i medielandskabet.

Om selve prisen forklarer LOS, at den fremover skal være en god anledning til hvert år at sætte fokus på den store samfundsmæssige opgave og værdi, medlemsvirksomhederne bidrager til at løfte.

"Med LOS Socialpris fulgte desuden 10.000 kroner, et diplom og en portrætfotografering, som visualiserer vinderens særlige DNA, miljø og ånd", som det udtrykkes i pressematerialet.

Kan styrket borgerkontakt nedbringe antallet af klager?

- Det mener COK (Center for offentlig kompetenceudvikling) at være på vej til at påvise i en endnu uafsluttet undersøgelse

"De første erfaringer fra projektet 'Styrket Borgerkontakt' i Favrskov Kommune viser", skriver COK i en artikel på denoffentlige.dk, "at medarbejderne ved hjælp af nemme teknikker undgår mange konflikter og får færre klager fra borgerne, som i højere grad føler sig hørt og set." COK er ejert af danske kommuner.

Projektforløbet bliver afsluttet i efteråret 2018, men allerede nu viser erfaringerne ifølge COK, at metoden og teknikkerne bag Styrket Borgerkontakt er nemme at anvende i sagsbehandlingen og styrker relationen til borgerne. COKs artikel er dog ikke konkret omkring måden at inddrage borgere i undersøgelsen.

HAR SELV STOR TILTRO TIL UNDERSØGELSENS RESULTATER

Børnehandicaprådgivningen leder, Johanne Skovholm, forklarer, at medarbejderne her ofte er i kontakt med borgere, der er i krise og ønsker hjælp. "Borgerne er ofte vedholdende og insisterende, og det stiller store krav til medarbejdernes evne til at kommunikere, da de på én og samme tid skal være empatiske og forstående, samtidig med at de skal behandle sagerne inden for de lovgivningsmæssige rammer." Johanne Skovholm er optimistisk: "Allerede nu kan vi konstatere (...), at når vi trækker på teknikkerne i Styrket Borgerkontakt, får borgeren en bedre oplevelse af sagsbehandlingen i Børnehandicaprådgivningen.

METODEN

Styrket Borgerkontakt er ifølge artiklen en gennemprøvet, evidensbaseret metode, der skaber markante resultater i den borgernære sagsbehandling og myndighedsudøvelse. Ligeledes ifølge artiklen er der undersøgelser, som viser, at klager over kommunale afgørelser oftest handler om kommunikation frem for afgørelsens egentlige indhold. Angiveligt skulle andre undersøgelser vise, at arbejdet med Styrket Borgerkontakt har mærkbare effekter: "Op til 49 procents reduktion i sagsbehandlingstiden; 48-88 procent færre klager; Besparelse på op til kr. 3.346 pr. klage; En besparelse i arbejdskraft på op til 42 procent". Det må siges at være temmelig detaljerede måleresultater, hvis baggrund og metodik det skal blive interessant at få uddybet nærmere i den endelige rapport.

FORANKRING Gennem DEN GODE HISTORIE

Alle COKs forløb i projektet bliver afsluttet med, at deltagerne – der vel også omfatter inddragede borgere? – "kommer med bud på, hvordan metoderne og teknikkerne kan understøtte og blive en integreret del af den fremtidige opgaveløsning."

(Kilde: COKs artikel, kan læses i sin helhed her: www.denoffentlige.dk/favrskov-styrket-borgerkontakt-kan-nedbringe-antallet-af-klager)

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-15.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Anni Sørensen
Tlf. 2628 3083
e-mail: as@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 3/67. årgang 2018
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Anni Sørensen

REDAKTION:

Anni Sørensen, Arne Ditlevsen,
Jeppe Sørensen, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber,
Thomas Holberg

FORSIDEFOTO:

Anita Graversen

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

LEV 4 udkommer medio juni.
Deadline er den 16. maj.
LEV 5 udkommer ultimo august..
Deadline er den 2. august.

ANNONCEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3786
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag: 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivningen@lev.dk

MANGLENDE LEVERING AF BLAD:

Hvis du ikke har modtaget
LEV Bladet så send en mail til
redaktion@lev.dk. Så vil vi sørge for,
at bladet bliver eftersendt til dig.

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 2321 8754
e-mail: ingrid-rasmussen@outlook.com

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stilling
Tlf. 2617 0829
e-mail: hstilling@gmail.com

Djursland

Heidi Vølcker
Tlf. 8752 9130
e-mail: heidi@djh.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Birgitte Wachter (kontaktperson)
e-mail: egedal@kreds.lev.dk

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen
Tlf. 5230 8771
e-mail: levesbjergfano@gmail.com

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspee.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 2572 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3146 9287
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Anita Stockholm
Tlf. 4818 1048
e-mail: anita@mertzit.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 6171 2863
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Frank Ulmer Jørgensen
Tlf.: 3012 8889
e-mail: frank@ulmer.dk

Holbæk

Mogens Hansen
Tlf. 2149 5389
e-mail: mogenshansen49@gmail.com

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Jens-Arne Hansen
Tlf. 2044 5318
e-mail: jens.hansen@3f.dk

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 3083 8162
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3066 6596
e-mail: ss@sag.dk

Køge

Claus Nielsen
Tlf. 5628 3428
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Vakant

Morsø

Villy Lauridsen
Tlf. 4033 5961
e-mail: lauridsen.1@mail.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthe.pedersen2@hotmail.com

Randers

Vitus Jordan
Tlf. 2448 4180
e-mail: vitusjordan@gmail.com

Ringsted

Karl Østergaard Hansen
Tlf. 6150 1840
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bruno Sander Nielsen
Tlf. 4632 5432
e-mail: bsn@lf.dk

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Inge-Lise Pedersen
Tlf. 2466 5917 / 2033 7751
e-mail: fthoft@webspeed.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejle

Karin Runge Hansen
Tlf. 2328 2662
E-mail: karin.runge@outlook.dk

Vejle

Kirsten Marie Sørensen
Tlf. 2176 3921
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: ah@lev.dk

Aarhus

Anne Kjeld Pedersen
Tlf. 2546 2978
e-mail: anne.kjeld.pedersen@gmail.com

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: lenesommer@kongpetsak.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for

Tuberøs Sclerose
Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 7569 5559
e-mail: rts.danmark@gmail.com
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Charlotte Munk
Tlf. 2072 0817
e-mail: skovager9@gmail.com
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Karina Rhiger
Tlf. 2870 4868
e-mail: formand@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

e-mail: formand@williamssyndrom.dk
www.williamssyndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcads1.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotossyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Louise Lund
E-mail: louise@rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermandsen
Tlf. 7572 4688
Mobilnr. 2517 0088
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

Humlevej 32
7800 Skive
Tlf. 97 52 25 77
www.hancock.dk

FLREKLAME

Agerbakken 21 · 8362 Hørning · Tlf. 7022 1870 · fl@flreklame.dk

Faglig stolthed sikrer dig høj kvalitet

Malernes Aktieselskab Kolding sætter holdbar kulør på facader, rum og interiør i virksomheder, boligforeninger og hos private i trekantområdet.

Semere på: www.malernes.com

SKOLETRÆT? · MANGLENDE MOTIVATION? · BRUG FOR HJÆLP?

 Her er plads til alle

Vi kan hjælpe med at finde glæden ved skole, social samvær, kammeratskab og smil i dagligdagen. Heldagsskolen Lindersvold tilbyder specielt tilrettelagte programmer, til elevernes unikke behov og ønsker. Ring eller skriv og lad os få en snak.

Heldagsskolen Lindersvold

Lindersvoldvej 5 · 4640 Faxe · Tlf: 30 54 20 04 · marianne@lindersvold.dk

Beskæftigelse Chaplin

Et rigtigt arbejde...

Chaplin er en socialøkonomisk virksomhed i Helsingør som siden 2003 har ydet botræning, beskæftigelse og uddannelse til mennesker på særlige vilkår.

Her er medarbejderne i front i den daglige drift, med hver deres arbejds- og ansvarsområder. Det pædagogiske personale støtter og vejleder den enkelte og de forskellige teams.

...med mange muligheder
Vil du lære at lave bolcher?
Eller løse håndværks- og pedelopgaver?
Vil du designe smykker?
Ekspedere kunder i en stor støgbutik?
Vil du tilberede og anrette mad på byens bedst besøgte café i hjertet af Helsingør?
Eller vil du servere for de mange glade gæster?
Vil du lære at arbejde med 3D print?
Chaplin har det hele ...

Mærk det du holder af

Ågade 27
6000 Kolding
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Faaborg Midtfn.

**Gymnastik – Spring
Boldspil – Design – Musik**

Er du til spændende valgfag og nye venner, så er Elbæk Efterskole en oplagt mulighed!

se meget mere på:

www.elbaek-efterskole.dk

Elbæk Efterskole | Elbækvej 53 | Elbæk | 8700 Horsens | Tlf. 75 66 90 57

ALLE KAN REJSE PÅ FERIE!

I Bravo Tours
skræddersyer
vi oplevelser
til alle
Kontakt os for et
uforpligtende
tilbud

Bravo Tours tilbyder grupperejser for mennesker med udviklingshæmning

I mere end 15 år har vi arrangeret spændende grupperejser for udviklingshæmmede – for uanset hvem man er, og hvordan man gerne vil rejse, sørger vi for, at der er styr på alle detaljer. Hos Bravo Tours går vi aldrig på kompromis med kvaliteten, og vores dansktalende rejseledere tager hånd om ferien, lige fra I lander på rejsemålet. Vi glæder os til at gøre jeres drømme til virkelighed.

Rejs med ligesindede – rejser for udviklingshæmmede

Ophold med
ALL
INCLUSIVE

I SAMARBEJDE MED ULF REJSER

Costa del Sol • Spanien

Tag med til Costa del Sol i det sydlige Spanien, hvor der er sol og sommer året rundt. Costa del Sol betyder solkysten, hvilket giver god mening, der er nemlig mere end 300 solskinsdage om året.

Vi skal bo på Hotel Roc Flamingo, et charmerende byhotel tæt på centrum i Torremolinos.

Afrejse: 30. september 2018 · Hjemkomst: 7. oktober 2018

Pris pr. person v/2 personer i delt dobbeltværelse og med All Inclusive **kr. 8.500**

ULF
FERIE

Ophold med
ALL
INCLUSIVE

I SAMARBEJDE MED ULF REJSER

Fuerteventura • Spanien

Fuerteventura er berømt for sine mange solskinstimer og lækre sandstrande. Vi skal bo i området Caleta de Fuste, hvor hotellet ligger tæt på stranden og nær det livlige bycentrum.

Hotel Broncemar Beach, er bygget, så det minder om en hyggelig landsby.

Afrejse: 28. januar 2019 · Hjemkomst: 4. februar 2019

Pris pr. person v/2 personer i delt dobbeltværelse og med All Inclusive **kr. 9.500**

ULF
FERIE

 Bravo Tours
-FERIE PÅ DANSK

Ring 96 27 37 77 eller bestil på bravotours.dk

Alle skal
have en god
ferie i respekt
for hinandens
behov

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringservice

HANDI Forsikringservice

Tlf. 3635 9640

(mandag-torsdag kl. 9-15)

Email: handi@lev.dk